

Sztálin 70. születésnapja Magyarországon ^[1]

„A községben, a főutcán különösen hatalmas táblák, zászlók és különösen megnyerő volt, Sztálin elvtársnak egy ötágú csillagban elhelyezett képmása, amit az ott dolgozó villanyszerelők villanylámpákkal láttak el. Este, mikor a faluban az első villanyfény kigyúlt, Sztálin elvtárs képe teljes kivilágításban nézett a falura. Nagy öröm volt ez.”

Bevezetés

Az 1945 utáni alkalmi megemlékezések közül kiemelkedett Sztálin 70. születésnapjának országos megünneplése, amely egyértelműen jelezte, hogy az ünnepek önkéntes, spontán formái a Rákosi korszakban fokozatosan eltűntek vagy átalakultak, és helyüket az előre, gondos aprólékosággal megtervezett szertartásrend vette át. A „liturgia” formái szinte mindig ugyanazokból az elemekből tevődtek össze: így a különféle dekorációk elhelyezéséből, a papírról felolvasott ünnepi beszédekből, a tetszésnyilvánítás különböző alakváltozataiból, a központilag előírt jelszavak használatából, a nagyszabású katonai díszszemlék és felvonulások tartásából. Mindezek alkalmazása azt is jelentette, hogy az egynél több tömeg mögött, ugyanakkor az eltérés a megkövetelt magatartásformáktól (például öltözködésben, hajviseletben, kedvtelésekben) hivatalos vagy jobb esetben *munkatársi* rosszallást vont maga után, hiszen az éberségi kampányok időszakában egyetlen feljelentés is súlyos következményekkel járt. Mindezek hatására az emberekben kialakult egyfajta védekező magatartás, amely a „közösségi” normák látszólagos, külsőségeiben megnyilvánuló betartását jelentette.

A szovjet szertartásrendet követő első ünneppsorozat Magyarországon *Ioszif Visszárionovics Dzsugasvili, Sztálin* 1949. december 21-i, 70. születésnapjához kötődött. A kommunista pártvezetés a megemlékezés legfontosabb céljának azt tartotta, hogy tartalmában és külsőségeiben méltó legyen az ünnepeket jelentőségéhez, és maradandó élményt jelentsen mindazok számára, akik részt vettek benne. Fontosnak tartották, hogy az ünnepeket felé sugározzák a *szereket és hála jelét*, és minden megnyilvánulásból az tükröződjön, hogy Sztálin születésnapja *az egész magyar nép ünnepe*. Az ünnepek megszervezésénél és lebonyolításánál - az *MDP KV Titkárságának* határozata szerint - elsőrendű szempont volt, hogy elkerüljék annak hivatalos jellegét és kampányszerűségét, ugyanakkor megőrizték az ünnepek bensőséges hangulatát, ünneplésüket. Kiemelt feladatként határozták meg, hogy a „legszélesebb tömegekben el kell terjednie annak a felismerésnek, hogy a sztálini tanítások elsajátítása, a sztálini útmutatások követése a Magyar Dolgozók Pártja erejének és győzelmeinek, a magyar nép győzelmeinek egyik fő forrása”.

A születésnapot - állami és pártvonalon egyaránt - komoly előkészületek előzték meg. A Titkárság 1949. október 12-i ülésén hozott határozat alapján, a Minisztertanács október 14-én Rákosi Máttyás, a Minisztertanács elnökhelyettese javaslatára elfogadta, hogy „a magyar nép nagy barátjának, Sztálin generalissimus[?]nak minden hó 21-i 70. születésnapja megünneplésére kormánybizottság alakuljon, amelynek a feladata az ünneplés módjainak előkészítése.” A javaslatok között szerepelt, hogy a létrehozandó kormánybizottságban „a magyar nép minden rétegének lehetőleg képviselője kell lennie.”

A pártvezetésnek megfelelően a kormány a bizottság elnökévé Rákosi Máttyást, tagjaivá pedig a párt, a Minisztertanács, az Elnöki Tanács, a tömegszervezetek (*Szakszervezet, Hazafias Népfőrd, Magyar Nők Demokratikus Szövetsége*) vezetőit, az Akadémia, valamint a művészeti világ kiemelkedő reprezentánsait választotta. Az *MDP KV Szervező Bizottsága* (SZB) 1949. október 17-i ülésén elfogadta a *Szakszervezetek Országos Tanácsa* (SZOT) munkafelajánlási mozgalmára tett javaslatot. A javaslat elfogadása egyúttal a magyarországi sztáhanovista munkaversenyek kezdetét jelentette, amit a későbbiekben országos versenymozgalommá fejlesztették.

A szakszervezetek a munkafelajánlást központi feladatnak tekintették, a mozgalom célját a szocialista munkaverseny erősítésében és a hároméves terv határidő előtti teljesítésében határozták meg, amelyben kifejezésre juttatták Sztálin iránti „szeretetüket, hálájukat, rendíthetetlen bizalmukat”, hiszen a „Sztálin elvtárs születésnapjára vállalt kötelezettség törvény”. A szakszervezetek bizottságokat hoztak létre, amelyben a SZOT munkatervét lebontották az egyes szakmákra. Műhelybizottsági választásokat tartottak, a szakszervezeti sajtót és agitációt a munkafelajánlási mozgalom szolgálatába állították. Egyéni felajánlások is szerveztek, amelyek a versenymozgalom kiszélesítését, elmélyítését, a munkafegyelem és egyéni felelősség megszilárdítását és a munka termelékenységének növelését célozták. Versenyt hirdettek a szakma legjobb munkásai számára (legjobb esztérgályos, legjobb lakatos). A munkafelajánlást a *Ganz Villamosági Gyár* kezdte 1949. október 28-án, 31-én pedig valamennyi üzemben beindították.

A Szervező Bizottság 1949. október 24-i ülésén követendő szempontokat dolgozott ki a Szakszervezetek Országos Tanácsa részére a munkaverseny lebonyolítása érdekében. Felhívta a figyelmet a munkafelajánlási mozgalom alapos előkészítésére és megszervezésére. Utasítást adott a mozgalom megindítására. A *sztálini műszakra* vonatkozó kezdeményezést - az eddigi szokásoktól eltérően - nem hozták felhívás formájában nyilvánosságra, hanem mint tömeges kezdeményezést mutatták be, amely egy-egy üzem, üzemszék vagy valamelyik üzem élmunkásai, kiváló munkásai felhívására, egyéni kezdeményezésére indult el. Külön felhívták a figyelmet arra is, hogy Sztálin születésnapján, 1949. december 21-én különösen kimagasló eredmények elérésére törekedjenek a dolgozók, és ennek érdekében meghatározták a mozgalom főbb jelszavait.

A pártbizottságok és az üzemi pártszervezetek támogatást nyújtottak a mozgalom sikeres lebonyolítása érdekében. A szakszervezetek által kijelölt központi előadó ismertette a „sztálini műszak” politikai és szervezési feladatait, az üzemi bizottságok ébren tartották a versenyszellem kibontakozását, gondoskodtak a rendszeres telefon- és táviró összeköttetésről, s arról, hogy a dolgozók Sztálin születésnapján feldíszítsék munkahelyeiket, műhelyeiket, gépeiket, hogy ezzel is „kifejezésre jusson Sztálin elvtárs születésnapján végzett több és jobb munka különös politikai jelentősége”. A szakszervezeti bizottságok a munkaversenyeken rendszeresen röpgyűléseket tartottak a lendület fokozására, az eredmények közlésére, javaslatot tettek a kiemelkedő teljesítményű dolgozók kitüntetésére. Eredményhirdetésre december 21-én, Sztálin 70. születésnapján került sor.

A központilag megszervezett felajánlások mellett helyi felajánlások, kezdeményezések is születtek, amelyeknek egy részét a Szervező Bizottság - mint kivitelezhetetlen - elutasította.

Az ünnepek előkészítése és megtartása a Titkárság által kiadott irányelvek szerint történt. A pártszervezetekhez, tömegszervezetekhez eljuttatott instrukciókban felhívták a figyelmet arra, hogy „tűlszervezéssel és túlzásokkal ne nyomják el a tömegekben élő szeretet megnyilvánulását. Az ünnepek és felvilágosító munka legyen bensőséges. A hangoskodás, túlzás mögött pártszervezeteink feltételezzék és semmisítsék meg az ellenség befolyását.”

A Titkárság által elfogadott, a születésnap előkészítésére vonatkozó propaganda- és agitációs ütemterv értelmében létrehoztak egy pártbizottságot, amely hetente ülésezett. A *Magyar-Szovjet Társaságot* is bevonták az előkészületekbe.

A születésnap kampányt négy szakaszra osztották: az első szakasz középpontjában a sztálini munkaverseny állt, a második szakaszban instruktív jellegű előadásokkal propagandistákat képeztek ki az előre megadott elvi és politikai szempontok alapján. A harmadik szakaszban a központilag kiképzett propagandisták továbbadták az anyagot az alapszervezeti titkároknak és népevelő csoportvezetőknek, majd csoportértekezleteken kiképezték az agitátorokat. Az utolsó szakaszban pártsemináriumokat, esti tanfolyamokat tartottak az alap- és középfokú oktatásban résztvevőknek, ahol ismertették Sztálin életét, tevékenységét.

A pártönkénti oktatás keretében (kérdésközpontú iskolák, szakszervezeti szemináriumok, MINSZ marxista-leninista körök, asszonykörök) esti foglalkozásokat tartottak, ahol Sztálin életét „dolgozták fel”. A falusi tömegoktatásban a Szabad Föld Téli Estéken kulturális műsorral egybekötött Sztálin-esteket rendeztek. A pártagitáció keretében az agitátorok röpgyűléseket, csoportos újságotolvasásokat szerveztek, „elméleti pártnapokat” tartottak. Budapesten és a vidéki városokban reprezentatív rendezvényeket szerveztek.

A párt- és az iskolai oktatásban is a nevelőmunka középpontjába állították Sztálin 70. születésnapjának megünneplését, Sztálin életrajzában, a bolsevik párt történetének ismertetését, népszerűsítését, a Sztálin-ünnepek művészeti előkészítését, külön műsorok összeállítását.

Különböző programokat dolgoztak ki, művészet-szervezési terveket készítettek a színházak, a kultúrházak és a mozik számára. A Szovjetuniótól filmeket kértek. A Rádióban megindult a kulturális programok szervezése. Sztálinról készült képeket készítettek, s a pártbizottság határozata szerint „ha nincsenek ennek megfelelőek, kérni kell a szovjet elvtársaktól, és pontosan lemásolni, javítás nélkül”. A megyéket, a vidéki városokat és a falvakat is bevonták a születésnap megemlékezések szervezésébe. A *Népművelési Minisztérium Népművelési Főosztálya* központi körlevelet adott ki, amelyet megküldtek minden megye népművelési központjának. A körlevélben utasítást adtak a születésnap ünnepségek szervezésére és rendezésére. A főosztály „Ünnepi műsorkönyvet” adott ki, hogy a népművelési bizottságok ezek alapján részletes műsortervet állítsanak össze, s ennek alapján rendezzék meg helyi ünnepségeket. Az előkészületekről készült beszámolót, majd az ünnepség utáni kiértékelő jelentést „haladéktalanul” meg kellett küldeni a Minisztériumnak.

A születésnap alkalmából különböző irodalmi és művészeti kiadványokat jelentettek meg. A kiadványokat kibocsátás előtt a bíráló bizottság nézte át. A pártkiadványok alapján hét tablóból álló képes falijúsgát készítettek a falusi pártszervezetek, tömegszervezetek, a rendőrség, a honvédség, és a Minisztériumok részére. Képes plakátokat és idézetes szalagplakátokat jelentettek meg, valamint egy képes albumot Sztálin munkáiról.

A könyvkiadók is ünnepi könyvekkel, kiadványokkal jelentkeztek. Az MDP kiadója, a *Szakra Könyvkiadó* kiadta Sztálin rövid életrajzát - díszkiadásban is -, valamint Sztálin műveinek I. kötetét. Az Athenaeum Könyvkiadó megjelentette Zelk Zoltánnak *A hála és a hűség éneke* című „művét”. A *Franklin Könyvkiadó* magyar költők Sztálinról írt verseit, valamint egy oroszból fordított képes kiadványt jelentetett meg gyermekek számára. A *Hungária Könyvkiadó* daloskönyvet és *Sztálin élete képekben* című könyvet adta ki. A *Révai Könyvkiadó* Sztálinról készült műfordításokkal jelentkezett.

A születésnap alkalmából a Szervező Bizottság 1949. október 24-i ülésén elfogadta Sztálin művei I. kötetének terjesztésére és kibocsátására vonatkozó javaslatot, amelyet nem egyszerűen szervezési-technikai, hanem elsőrendű politikai kérdésnek tartottak. (A következő években 13. kötetben kiadták Sztálin összes neki tulajdonított munkáját.) Az első kötet terjesztését széleskörű felvilágosító munkával követték össze. A sajtóban hirdetések közzöltek, körleveleket bocsátottak ki az oktatási bizottságok részére, prospektusokat, plakátokat készítettek párhelyiségek díszítésére, sajtóközleményekkel, riportokkal jelentkeztek. A párt „elméleti” folyóiratában, a *Társadalmi Szemlében* felhívták a figyelmet a kötetre, cikkeket jelentettek meg a párt napilapjában, a *Szabad Népban*, kulturális műsorról egybekötött előadást tartottak a könyvről a Városi [Erkel] Színházban. Előjegyzési terveket készítettek a mintegy 30 000 ezer példányban kibocsátott könyv terjesztésére. Megnézték a Sztálin 50. és 60. születésnapjára kiadott orosz nyelvű anyagot, amelynek egy részét gyűjteményben szándékoztak kiadni.

Nemcsak a könyvkiadók, hanem a múzeumok is nagyszabású kulturális műsorral készültek a nagy eseményre. Sztálint méltató kiállításokat szerveztek a *Műcsarnokban* és a *Nemzeti Múzeumban*. Mindkét kiállítást már a születésnap előtt megnyitották azzal a nem titkolt céllal, hogy a tömegek csodálják Sztálint.

A „Sztálini ajándék” kiállítást nagy biztonsági felügyelet mellett készítették elő a Műcsarnokban. A rendezésért a Magyar-Szovjet Társaság „szakemberei” feleltek, de a pártapparátus kijelölt munkatársai folyamatosan ellenőrizték őket. A beérkezett tárgyak átvétele és elhelyezése a kiállítási helyiség mellett lévő, külön erre a célra megnyitott helyiségben volt, ahol az Államvédelmi Hatóság két megbízottja felügyelt a biztonságra. Az ajándéktárgyakat felirattal és sorszámmal látták el. Az átadók nyugtát kaptak, a kiállítási tárgyakban észlelt sérülésekről azonnal jegyzőkönyvet készítettek. A beérkezett tárgyakat egy bizottság átvizsgálta, hogy melyiket állítják ki, és melyiket küldik ki ajándékként a Szovjetunióba.

Az előkészületeket úgy irányították, hogy azt Rákosi Mátyás december 1-jén reggel 8 órakor, még a kiállítás megnyitása előtt megtekinthesse. A kiállítás ünnepi megnyitása protokoll lista alapján történt, körülbelül ötszáz főt hívtak meg, köztük a „baráti államok” követségeit, élmunkásokat. A megnyitóra 1949. december 1-jén 10 órakor került sor, amelyen Apró Antal, a SZOT főtitkára olvasta fel az ünnepi beszédet.

A kiállítás megtekintésére mozgósították a nagyüzemeket és a kerületeket, valamint a délelőtti és délutáni órákra az iskolákat, a honvédséget és a tömegszervezeteket. A kiállítást december 4-én este 9 órakor zárták. Éjszaka a kiállított tárgyak egy részét a Közlekedési Minisztérium szállítási osztálya becsomagolta és a Nyugati pályaudvarra szállította. A leplombált kocsikat az Államvédelmi Hatóság személyzete őrizte mindaddig, amíg az „ajándékvonat” el nem indult Moszkvába.

A másik kiállítást 1949. december 10-én nyitották meg a Nemzeti Múzeumban *Sztálin harcok élete* címmel. A rendezők célja Sztálin életének, munkásságának, jelentőségének bemutatása, valamint a szovjet nép érdemeinek méltatása volt, és hangsúlyt helyeztek a magyar vonatkozások kidomborítására is.

A kiállítás rendezési és kivitelezési munkáit - a párt Agitációs- és Propaganda osztályának felügyelete mellett - a Magyar-Szovjet Társaság végezte, kivéve a polgárháborúra vonatkozó részt, amelyet a Honvédelmi Minisztérium Magyar-Szovjet Baráti Köre állított össze.

Az egyes termekben a tablókat, a festményeket úgy csoportosították, hogy mindig Sztálin szerepe és alakja legyen a középpontban. A kiállítás anyaga elsősorban fényképekből, dokumentumokból, szovjet festők képei után készült festményekből, makettek, grafikus ábrákból és szobrokból állt. A feliratokhoz Sztálin életrajzából és műveiből vett idézeteket, szovjet költők Sztálinról írt költeményeit, valamint Sztálin magyar vonatkozású beszédeit használták fel.

A Múzeum külső díszítése, homlokzata is a születésnap és a kiállítás rendkívüliségét jelentette meg, így Sztálin hatalmas képe, szovjet és magyar zászlók, címerek és jelszavak, valamint a kiállítás időpontjának megjelölése. A homlokzatot este reflektorfényvel világították meg. A kiállítási termekbe vezető feljáratot virágdíszekkel, drapériákkal és zászlókkal tették még ünnepélyesebbé. Előírták, hogy tartózkodni kell a túlzásoktól, ugyanakkor a kiállításnak „méltóságos, derűs optimizmust kell sugározni, népünk Sztálin iránti forradalmi szeretetét, tiszteletét és háláját kell kifejeznie”. Az emeletre vezető főlépcső feletti nagy falfelületet a Sztálin-kantatóról készült falfestmény (az egyetlen eredeti festmény) díszítette.

A születésnapot megelőző napokban mind több, a „nagy eseménnyel” kapcsolatos rendezvényre került sor. A *Magyar Tudományos Akadémia* diszkozyűlését 1949. december 19-én tartották meg az *Operaházban*. Az „új” - azaz régi tagjainak nagy részétől megszabadított - akadémia ünnepélyes megnyitását összekötötték Sztálin 70. születésnapjának megünneplésével. Az elnöki székfoglalót *Rusznayk István* tartotta, *Sztálin jelentősége a marxizmus-leninizmus továbbfejlesztésében* címmel pedig *Rudas László* adott elő.

1949. december 20-án este 8 órakor a Köztársaság téri *Városi [Erkel] Színházban* filmbemutatót tartottak, ahol a Magyar-Szovjet Társaság és a MOKÉP közös rendezésében díszelőadás keretében bemutatták a *Sztálingrádi csata* című filmet. A filmbemutató előtt rövid ünnepi műsort adtak, majd a film után *Bernáth György*, a Magyar-Szovjet Társaság főtitkára mondott ünnepi köszöntőt.

A Sztálin 70. születésnapja alkalmából szervezett grandiózus ünnepségsorozat csúcspontja 1949. december 21-én volt. A díszelőadást az Operaházban este 7 órai kezdettel a kormány és a Magyar-Szovjet Társaság közös szervezésében tartották. Az ünnepségen Dobi István kormányfő elnökölt, és Gerő Ernő tartotta az ünnepi beszédet. Az elnökségben helyet foglaltak a Politikai Bizottság és a kormány tagjai, az Elnöki Tanács tagjai, a Magyar-Szovjet Társaság néhány vezetője, a Nagy-Budapesti Pártbizottság titkárai, a honvédség vezető tábornokai, a MINSZ főtitkára, Andics Erzsébet és néhány kiválasztott nő. Meghívták a Szovjetunió és a „népi demokráciák” diplomáciai képviselőit is. Az üresen maradt helyeket az egyéves pártiskola hallgatóival biztosították, gondosan ügyelve arra, hogy az előadás megkezdésekor minden hely foglalt legyen.

A látványos és sokszínű ünnepi műsor 180 percig tartott. A magyar és a szovjet himnusz elhangzása után Gerő Ernő megtartotta ünnepi beszédét. Ezután a Nemzeti Színház művészei, köztük Ladomerszky Margit, Horváth Ferenc és Major Tamás egy-egy költeményt szavalt, majd a Vasutas Szakszervezet központi kórusa, a Brunswick Teréz óvónőképző női kara, a Mester utcai általános iskola énekkara, a Mária Terézia általános iskola úttörő kórusa, a Közalkalmazottak Szakszervezete Liszt Ferenc kórusa, a Budapesti Rendőr Egyesület kórusa egy-egy műsorszámot adott elő. Fellépett a Központi Honvéd Művészegyüttes tánckara és az Operaház zenekara is.

Nemcsak magyar szerzők és művészek alkotásai szerepeltek a műsoron, hanem szovjet művészek munkáit is megszólaltatták (pl. *Muragyelli*: Sztálin vezetett bennünket, *Hacsaturján*: Dal Sztálinról és *Alexandrov*: Sztálin kantáta), valamint fellépett az *Oszipov együttes* is.

Ugyancsak a nap krónikájához tartozik, hogy a Zeneakadémián, a Városi Színházban és a Csepeli Sportcsarnokban egy-egy órás ünnepi díszhangversenyt tartottak a Magyar-Szovjet Társaság rendezésében. Az országgyűlés ülésén pedig Drahos Lajos mintegy 15 perces elnöki felszólalásban méltatta Sztálin érdemeit. Már az ülés előtt gondoskodtak arról, hogy a miniszterek és a képviselők teljes lejtáson megjelenjenek az ülésen, és a karzatok is megteljenek.

1949. december 21-én, Sztálin születésnapján Magyarországon munkaszüneti napot rendeltek el. Ezen a napon - Budapesten a második világháború után először - szovjet trolibuszokkal megindult a trolibusz közlekedés, amely az akkori 10-es villamos vonalán, a Nagymező és a Király utcában közlekedett. Járatainak számozását nem egytől indították, hanem Sztálin 70. születésnapja tiszteletére a 70-es számtól. (Érdekes, hogy a számozás ma is az akkori követi.) E naptól néhány évig az Andrássy utat Sztálin útnak nevezték.

A Gellérthegy szinte mindig szakrális helyszíne volt a tűzijátékoknak. Sztálin 70. születésnapja alkalmából ide építették fel a generalisszimuszit köszöntő, és a *Sztálin útján a boldog, művelt Magyarországhoz!* feliratot viselő tűzképet.

Sztálin budapesti szobrának felállításáról a *nagy vezér* 70. születésnapját ünneplő Budapest Törvényhatósági Bizottságának 1949. december 20-i ülésén született határozat. Pályázatot írtak ki, amelyre meghívták a legnevesebb hazai szobrászokat. 24 pályázó készített gipszmintákat. A kijelölt szoborbizottság a legjobbnak minősített négy alkotó - Borsos Miklós, Farkas Aladár, Kisfaludi Stróbi Zsigmond és Mikus Sándor - számára újabb pályázatot hirdetett, végül a megbízást a rendszert hűen szolgáló szorgalmas mesterembernek, Mikusnak adták. A szobor helyéül a Városliget térré alakított részét jelölték ki a Dózsa György út, Műcsarnok

és Ajtói Dürer sor közötti szakaszon. A térérendezés miatt le kellett bontani a *Regnum Marianum* templomot. A szobrot 1951. december 16-án avatták fel nyolcvanezres tömeg előtt.

A sajtó és a rádió kiemelt figyelemmel követte eseményeket. Tudósított az operaházi ünnepi megemlékezésről, az országgyűlésről, a Tudományos Akadémia és a főváros díszközgyűléséről, a kiállítások megnyitásáról. Megjelentette a központi táviratokat. A születésnapon az újságok címlapján jelent meg Sztálin képe. A Rádió is közvetítette az eseményeket, riportokat adtak, leveleket közöltek, munkásokat, tudósokat szólaltattak meg. A Szabad Népben Rákosi Mátvás cikkén kívül Révai József és Kádár János egy-egy cikke is megjelent.

Nemcsak Magyarországon, de a szocialista országok többségében is megünnepelték Sztálin 70. születésnapját. A sztálini rendszerekben Sztálint, a Szovjetunió Kommunista Pártjának vezetőjét tévedhetetlen, mindenhez értő, mindenben irányt mutató, emberfeletti tulajdonságokkal rendelkező személyiségként bálványozták, aki valósággal azonos az *Eszmével* és megszemélyesíti a *Pártot*. A közép- és kelet-európai pártvezetők mellett a magyar párt vezetése „élenjárta” a születésnap megünnepelésében, amit a közölt dokumentumok is bizonyítanak.

***

A közölt iratok olyan válogatást nyújtanak az eseményekből, melyek az ünneplést eldöntő párhatározattól, az ünneppsorozat kezdetétől a befejezésig, illetőleg az értékelő jelentésekig mutatja be az eseményeket. Az iratok a Magyar Országos Levéltárban találhatóak. A Minisztertanács iratanyagából Sztálin 70. születésnapjának megünnepelésére vonatkozó javaslatot, a Magyar Dolgozók Pártja Titkárságának irataiból a döntésre, a Szervező Bizottság irataiból pedig a születésnap megszervezésére és lebonyolítására vonatkozó dokumentumokat közöljük. De forrásokat közlünk a Népjóléti Minisztérium, a Népművelési Minisztérium, a Shell Kőolaj Rt. Üzemi Bizottsága, valamint Farkas Mihály irataiból is, amelyek a munkaversenyek lebonyolításáról, a Sztálin születésnapján megnyitott kiállításokról, a központilag megrendezett ünnepekről, valamint a születésnapról készített helyi ünnepekről tudósítanak.

Források

A Magyar Dolgozók Pártja KV Titkársága és a Minisztertanács határozata Sztálin 70. éves születésnapjának megünnepelésére

a.

Javaslat

Sztálin elvtárs 70. éves születésnapjának megünnepelésével kapcsolatosan

•1.) Javasoljuk, hogy a Minisztertanács küldjön ki hivatalos kormánybizottságot az ünnepség előkészítésére.

A bizottság elnöke: Rákosi elvtárs.

Tagjai a következők legyenek: Szakasits[Árpád], Gerő [Ernő], Farkas [Mihály], Révai[József], Kádár [János], Marosán [György], Apró [Antal]elvtársak. Dobi [István], Mihályfi [Ernő], Ortutay [Gyula], Nagy Dániel, Erdei Ferenc, Darvas [József], Balogh Péter Major [Tamás], Kodály [Zoltán], Ruzsnyák [István], Illyés [Gyula], Gergely S[ándor] Kisfaludi Strobl [Zsigmond] Jóboru [Magda], Non [György] és Bernáth [György]

(Összesen: 23 tag)

•2.) Az e heti pénteki Minisztertanács javasolja ennek a bizottságnak a kiküldését.

A bizottság a jövő hét elején üljön össze és bocsásson ki egy felhívást Sztálin születésnapjának megünnepelésével kapcsolatosan.

•3.) Javasoljuk, hogy Sztálin elvtárs születésnapjával kapcsolatosan az egyes üzemek tegyenek munkafelajánlást: vállalják a 3 éves terv befejezését az év vége előtt vagy termelékenység emelésével kapcsolatosan konkrét feladatokat. A mozgalom a W[eiss] M[ánfréd] vagy valamelyik más nagyüzem munkásainak állásfoglalásával kezdődjék, amely a jövő hét végén a kormány által kiküldött bizottság felhívása után hangzik el.

•4.) A kormánybizottság felhívása után a sajtó kezdje meg a Sztálin ünnepség előkészítésével kapcsolatosan a sajtó propagandát.

•5.) Mivel a Titkárság által az ünnepség megszervezésére kiküldött pártbizottság több tagja távol van, javasoljuk új pártbizottság kiküldését a következő elvtársakból: Révai, Farkas, Apró, Bíró Zoltán, Major [Tamás], Hazai [Jenő], Bíró László, Csillag M[iklós] és Gondos E[rnő] elvtársakból. A bizottság felelőse: Révai elvtárs legyen.

•6.)

***

*A Titkárság határozata
8. napirendi pont*

Sztálin elvtárs 70. születésnapjának előkészítéséről jelentés és javaslatok.
Előadó: Orbán elvtárs.

A Titkárság úgy határoz, hogy Sztálin születésnapjára küld:
1 szobrot
1 gobelint
1 dohányszeretet, pipákkal
1 alkoholos szekrényt 100 üveg részére
1 kis alkoholos szekrényt 18 üveg részére.

A pártszervezetek (üzemi és falusi) küldenek 30 egyéb ajándékot.
A honvédség 2-3 szép puskát, 1 vadászkést, 1 távcsövet.

Sztálin születésnapjának megünnepelésével kapcsolatos javaslatot Rákosi terjeszti a Minisztertanács elé. A minisztertanács elöterjesztéséről kommunikét kell kiadni.

A kormánybizottságra vonatkozó javaslatot a Titkárság a következő változtatásokkal fogadja el:
Bernáth elvtárs, Balogh István és Kodály Zoltán kimaradnak, Non elvtárs helyére Szűcs [Lajos] elvtárs, Kodály helyére Csók István.

A pártbizottságot a Titkárság fogadja.
A munkafelajánlások előkészítéséért felelős Apró elvtárs. Hétfőre tervet kell vinni a Sz[ervező] B[izottság] elé.
Orbán elvtárs nézzen utána, volt-e más országban felhívás?

Jelzet: MOL M-KS 276. f. 54. cs. 66. ó. e. 1949. október 12. (Magyar Országos Levéltár Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőség Titkárság)

b.

311-es számú

Jegyzőkönyv

az 1949. évi október hó 14. napján reggel 9 órakor Dobi István, a Minisztertanács elnökének elnöklete alatt tartott minisztertanácsról.

[...]

Dobi István, a minisztertanács elnöke: A minisztertanács ülését megnyitja és bejelenti, hogy Rákosi Mátyásnak, a minisztertanács elnökhelyettesének napirend előtti közölni valója van.

1./

Rákosi Mátyás, a minisztertanács elnökhelyettese: Javasolja, hogy a magyar nép nagy barátjának, Sztálin generalisszimusz[?]nak december hó 21-i 70. születésnapja megünneplésére kormánybizottság alakuljon, amelynek a feladata az ünnepség módjainak előkészítése. A kormánybizottságban a magyar nép minden rétegének lehetőleg képviselve kell lennie.

Minisztertanács az előterjesztéshez hozzájárult.
A bizottság elnökévé:
Rákosi Mátyást, a minisztertanács elnökhelyettesét,
Tagjaivá pedig:
Szakasits Árpád [Elnöki Tanács elnöke]
Gerő Ernő [államminiszter]
Farkas Mihály [honvédelmi miniszter]
Révai József [népművelési miniszter]
Kádár János [belügyminiszter]
Marosán György [kőnyűipari miniszter]
Apró Antal [SZOT főtitkára]
Dobi István [Minisztertanács elnöke]
Mihályfi Ernő [Kulturkapcsolatok Intézetének elnöke]
Ortutay Gyula [vallás- és közoktatásügyi miniszter]
Nagy Dániel [SZÖVOSZ igazgatója]
Erdei Ferenc [földművelésügyi miniszter]
Darvas József [építésügyi miniszter]
Major Tamás
Rusznay István
Illyés Gyula
Gergely Sándor
Kisfaludi Strobl Zsigmond
Csók István
Jóború Magda [MNDSZ főtitkára] és
Szűcs Lajost [MINSZ főtitkára] jelölte ki.

[...]

Jelzet: MOL XIX-A-83-a-311. - 1949. október 14. (Magyar Országos Levéltár Minisztertanácsai jegyzőkönyvek.)

A Sztálin ünnepségeket előkészítő pártbizottság határozatai

a.

1949. október 27.

Jegyzőkönyv
a Sztálin ünnepségeket előkészítő pártbizottság 1949. október 27-i üléséről

Jelen vannak: Rákosi, Farkas, Apró, Bíró Zoltán, Hazai, Losonczy [Géza], Bíró László, Csillag, Gondos elvtársak

•1.) Pártközpont ajándékterve

A bizottság Rákosi elvtárs beszámolóját tudomásul vette.

2.) Ünnepi program

Sztálin elvtárs születésnapjával kapcsolatos ünnepségek 18-án kezdődjenek, és 21-én legyen a csúcspont
Programot kell kidolgozni az összes színházak, kultúrtermek és mozik számára, a vidékieknek is.

Szovjetuniótól megfelelő filmeket kell kérni.

Rádió- és kulturprogramok készítését elkezdeni, vidéki városok programját nagyvonalakban elkészíteni,
falusi és vidéki kisvárosok jó műsoráról gondoskodni.

Az iskolák programját is meg kell nézni.

A művészet szervezési tervét és a konkrét tennivalók maximumát két hét múlva a bizottság elé kell hozni. Felelős: Csillag elvtárs.

3.) Kiadványok

A bizottság Csillag elvtárs irodalmi javaslatát helyesli,

helyesli a mappa- és plakett terveket.

Egy héten belül be kell mutatni a kiadandó Sztálin képeket. Ha nincsenek megfelelőek, kérni kell a szovjet elvtársaktól, és pontosan lemásolni, javítás nélkül.

Az Agitációs Osztály által javasolt falújság-terv helyes.

A milliós aláírás kérdését a Titkárság elé kell vinni.

A Népművelési Minisztérium nézzen utána, hogy a naptárak, az egyházi kalendáriumok is foglaljanak Sztálin elvtárs születésnapjával.

4.) Munkafelajánlás

Sztálin elvtárs születésnapjával kapcsolatos munkafelajánlásokat a Ganz Villany kezdi el 28-án. 31-én már az összes üzemekben meg kell indítani.

5.) Megyei ajándékok

A bizottság a 11 megye javaslatát elfogadja és elhatározza, hogy a többi megyét is bevonja az ajándékkészítésbe.

Az ajándék-terveket egy művészeti bizottság nézze meg elkészítés előtt.

Felelős: Csillag elvtárs.

•6.) Bizottság ülései

A bizottság hetenként ülésezik, Gondos és Csillag elvtárs minden ülésre előzetes írásbeli beszámolót készít.

A Bizottság mai üléséről Losonczi elvtárs rövid beszámolót tart a Titkárság november 2-i ülésén.

A Népművelési Minisztérium és az Agitációs osztály az MSZT bevonásával dolgozzon az előkészületeken.

K. m. f.

Rákosi [Mátyás]

Jelzet: MOL M-KS 276. f. 54. cs. 69. ő. e. 1949. október 27 (MDP KV Titkárság.) A pártbizottsági ülések jegyzőkönyvei a Titkárság anyagai között találhatóak.

b.

1949. november 22.

Jegyzőkönyv
a Sztálin elvtárs születésnapját előkészítő pártbizottság 1949. november 22-i üléséről

Jelen vannak: Rákosi, Révai, Apró, Bíró Zoltán, Bíró László, Losonczi, Csillag és Gondos elvtársak.

•1.) Jelentés a Sztálin ünnepe irodalmi és művészeti előkészületeiről
Előadó: Csillag Miklós

A Bizottság a mellékelt javaslatot az alábbi módosításokkal elfogadja:
Pátzay Pál szobrát és Borsos Miklós plakettjét megfelelő változtatásokkal elfogadhatónak tartja a Bizottság. Pátzay és Borsos nézzék meg a szovjet képzőművészek kiállításán lévő Sztálin szobrot és a Rákosi által átadandó mellszobrot.

Megbízta Révai, Komor [Imre], Mihály András, Vásárhelyi [Miklós] és Csillag elvtársakat az összes zenekari művek és tömegdalok felülvizsgálásával. A táncgyűttest is nézzék meg. Be kell vonni ebbe Vejnonen balettmester elvtársat is. Ezt a bizottságot ki kell egészíteni még 3 taggal.

A négy szovjet kantátára vonatkozóan ki kell kérni Kosev elvtárs véleményét.
Felelős: Csillag elvtárs.

Losonczi, Horváth Márton és Gábor Andor elvtársakból álló bizottság vizsgálja felül az összes irodalmi művet. Losonczi elvtárs kérje be az Új Magyar Könyvkiadótól a gépelt példányokat és az orosz szöveget, ennek alapján a Szikra csináljon ellenőrző próbákat, és az eredményt jelentse az Operatív Bizottságnak.

Ha egy kötetre való novella-anyag nem jön be, folyóiratokban kell megjelentetni.
Raics Istvánt a K[özponti]E[llenőrző]B[izottság] elé kell állítani.
Felelős: Losonczi elvtárs.

A műfordításokról egyelőre nem határoz a Bizottság.

•2.) Javaslat Sztálin elvtárs 70. születésnapja megünneplésére.
Előadó: Gondos Ernő elvtárs.

A bizottság a mellékelt javaslatot az alábbi változtatásokkal elfogadja.
A Titkárság által jóváhagyandó sillabuszban legyen utalás arra, hogy gondoskodjanak a sztálini munkafelajánlások zökkenőmentes átvételéről az ötéves tervvel kapcsolatos munkákra.

A sztálini-műszak eredményeinek ismertetésével és a díjak kiosztásával kapcsolatos tervet Apró elvtárs terjessze az Operatív Bizottság elé.

Az öt előadást meg lehet tartani, de nem szabad nyilvánosságra hozni. A Nagy-Budapesti Pártbizottság gondoskodjon arról, hogy a kijelölt hallgatóság valóban részt vegyen az előadásokon.

Felelős Bíró Zoltán és Bíró László elvtárs.

Az ajándék-kiállítást a Nagy-Budapesti Propaganda Osztály szervezi és felelős érte.
Megfelelő helyiséget kell biztosítani az ajándékok tárolására. A kiállítási tárgyak átvételét, osztályozását Bíró László, Ék Sándor és Galambos Sándor elvtársak végezzék.
Felelős: Bíró László elvtárs

F. hó 24-én a sajtó közölje, hogy a Sztálin elvtárs születésnapjára szánt ajándékokat hova küldjék.
Az ajándékok őrzésére megfelelő őrségről az ÁVH gondoskodjon.

A Szakszervezeti Tanács intézkedjen, hogy a kiállítási csarnok legkésőbb 26-án üres legyen. A kiállítást december 1-én kell megnyitni, és 4-én délután bezárni úgy, hogy még aznap elkezdhesék az ajándékok szakszerű csomagolását. Az ajándékokat szállító vonatnak legkésőbb 8-án indulnia kell.

A kiállítást Apró elvtárs rövid beszéddel nyitja meg.
A párt ajándékain oroszul a következő szöveg legyen:
Sztálin elvtárs 70. születésnapjára szeretettel a Magyar Dolgozók Pártja.

A december 10-i kiállításon Szakasits elvtárs mondjon tízperces megnyitó beszédet.

A kiállítás politikai fővonaláról és az előkészületek állásáról jelentést kell adni az Operatív Bizottság legközelebbi ülésére.
Felelős: Bíró Zoltán elvtárs.

A 18-i és 19-i programot ki kell hagyni. 21-én csak az Operában kell reprezentatív előadást tartani. Az Opera műsoráért, a sajtó és rádió ügyekért a Népművelési Minisztérium felelős. A Honvédség délelőtt vagy délután tartsa előadását.

Budapesten a Nagy-Budapesti Propaganda Osztály a Szakszervezeti Tanács kulturosztályával együtt szervezze meg az előadások műsorát. Vidéken a megyebizottságok és a szakszervezeti kultúrvezetők a Népművelési Minisztérium megbízottaival együtt.

Az ünnepekkel kapcsolatos teendőkről az Agitációs Osztállyal való megbeszélés alapján a Szervezési Osztály küld körlevelet a megyebizottságoknak.

A tömegkiadványoknál a 3. 5. 6. 9. 10. 11. 15. 16. 21. 24. 26. és a 27. pontban foglaltakat nem fogadja el az Operatív Bizottság.

December 20-a legyen a Főváros díszközgyűlése, ahol az Andrassy utat Sztálin útnak nevezik el. Pongrácz [Kálmán] legyen az ünnepi előadó. XII. 21-én fel kell rakni a Sztálin út új utcabláit.

Felelős: Kőből [József], Kovács [István] és Bíró László elvtárs.

K. m. f.

Rákosi [Mátyás]
főtítkár

MOL M-KS 276. f. 54. cs. 72. ő. 1949. november 22. (MDP KV Titkárság.)

c.

1949. november. 29.

Jegyzőkönyv
a Sztálin elvtárs születésnapját előkészítő pártbizottság 1949. november 29-i üléséről

Jelen vannak: Rákosi, Apró, Losonczi, Bíró Zoltán, Bíró László, Csillag és Gondos
2. pontnál meghívott: Vácz [Miklós?], Kenyeres Júlia és Soós [?] elvtárs

•1.) Jelentés a december 1-i sztálini ajándék kiállítás előkészületeiről.
Előadó: Bíró László

A Bizottság elfogadja a mellékelt előterjesztést az alábbi megjegyzésekkel:

Gondoskodni kell arról, hogy a jelszavakat ne túl apró betűvel írják. Az öt új jelszó közül kettőt - az elhangzott megjegyzések figyelembevételével - elfogad.

A jelentősebb ajándékok méretéről jegyzéket kell készíteni és ennek megfelelően a csomagolást gondosan elő kell készíteni.

Biztosítani kell, hogy a csomagolást végző vasúti munkások a szállítás előkészületeit idejében elvégezzék.

Meg kell állapítani, hogy a szállításhoz hány vagonra van szükség.

Úgy a magyar, mint az orosz vagonokon mindkét nyelven legyen felirat, az orosz vagonokat - lehetőség szerint - az orosz és magyar címerrel kell díszíteni. A dekorálásért felelős Gondos elvtárs.

Az ajándékok őrzését speciális védelmi rendszabályokkal kell biztosítani.

A kiállítás előkészületeit úgy irányítsák, hogy Rákosi elvtárs december 1-én reggel 8 órakor megnézhesse.

Meg kell tudni, hogy az orosz elvtársak mikor veszik át a kiállított ajándékokat. A választ a Titkárság elé kell hozni, hogy a kiállítás tartamát ennek megfelelően lehessen megszabni.

A november 30-i újságok már foglalkozzanak a kiállítással. Az újságírókat be kell engedni, hogy december 1-re megfelelő riportokat írhasanak.

A kiállítás megnyitására és a fogadás rendezéséért felelős Bíró László elvtárs.

A kiállítás látogatóiról fényképfelvételeket lehet készíteni és a legjobbakat kiküldeni.

A holnapi titkársági ülés elé javaslatot kell terjeszteni egy 3 tagú bizottságra, mely az ajándékokat kíséri. A bizottságban egy oroszul beszélő Központi Vezetőségi tag, egy minta gazdasszony, illetve parasztasszony és egy élmunkás legyen.

Kisfaludi Strobl Zsigmond szobrát kísérő két munkást csak az ÁVH hozzájárulásával lehet elengedni.

2.) Jelentés a Nemzeti Múzeumban rendezendő kiállításról.

Előadó: Kenyeres Júlia elvtársnő.

A Bizottság elfogadja a mellékelt tervezetet azzal, hogy jobban ki kell domborítani a magyar vonatkozásokat, a magyar nép háláját és szeretetét Sztálin elvtárs iránt, valamint azt a körülményt, hogy a magyar népi demokrácia és a Magyar Kommunista Párt vezetői milyen eredményeket értek el.

Magyarország felszabadítását is jobban ki kell dolgozni, kiemelni mindazt a gazdasági segítséget, melyet a Szovjetunió és Sztálin elvtárs nyújtott a magyar népnek.

Jobban kifejezésre kell juttatni a magyar nép háláját felszabadítója, a Szovjetunió és Sztálin elvtárs iránt.

Sztálin elvtárs szerepének jelentősége mellett jobban ki kell domborítani a szovjet nép érdemeit.

A dekoráció a lehető legjobb legyen. A túlzásoktól tartózkodni kell.

A feliratokhoz, megfelelő gondossággal és diszkrétan fel lehet használni Sztálin elvtárs magyar vonatkozású beszédeit.

A szövegekért, amennyiben azok nem idézetek, Bíró Zoltán elvtárs felelős.

Tervet kell kidolgozni a kiállítás népszerűsítésére. Felelős: Bíró Zoltán és Losonczy Géza elvtárs.

A katalógus kiadására vonatkozó javaslatot elvben elfogadja a Bizottság. Nagyon gondosan kell összeállítani, nívós és izléses legyen.

Megnyitás előtt nézze meg a kiállítást a Politikai Bizottság egy tagja is.

Amennyiben Vadas Sári elvtársnő betegsége huzamosabb ideig tart, helyettesítéséről gondoskodni kell.

3.) Különfélék

Előadó: Gondos Ernő elvtárs

A bemutatott jelvényt a Bizottság elfogadja azzal, hogy a felírást törölni kell. Ha meg tudják csinálni, a következő szöveg legyen: „Sztálin. 1949.”

Gondos elvtárs beszéljen Kossa elvtárral és állapítsák meg, hogy a Pénzverde miért készített a jelvényekből 30 ezer darabot engedély nélkül.

A honvédség és a rendőrség belső használatra készült plakátjait csak a Propaganda Osztály hozzájárulásával lehet sokszorosítani.

A bemutatott Opera-díszletek közül az előadás befejezésére vonatkozó fogadja el a Bizottság.

A Bizottság múlt heti ülésén határozatot hozott arra vonatkozóan, hogy semmiféle szobrot, festményt, plakettet vagy érmét nem lehet forgalomba hozni az illetékes miniszter engedélye nélkül.

K. m. f.

Rákosi [Mátyás]
főtitkár

***

Előterjesztések az 1949. november 29-i „pártbizottsági” ülésen

Nagy-Budapesti Pártbizottság
Agit.-Prop. Osztály

Feljegyzés

a dec[ember] hó 1-én de. 10 órakor nyíló „Sztálini ajándék” kiállítás előkészületeiről

- 1.) A kiállítás helye a Múcsarnok, ahol az Újító Kiállítás volt.
- 2.) A kiállítás helyisége 29-én délig készül el dekorációval és világítás, valamint a hangosítás beszerelése. Nov. 30-án éjfélig megtörténik a kiállítási tárgyak elhelyezése.
- 3.) A kiállítás területén 24-én reggeltől kezdve 4 tagú bizottság tartózkodik, akik a beérkező ajándékokat átveszik.
- 4.) A kiállítást véglegesen az MSZT rendezi, de az előkészületeknél, valamint a kiállítás alatt is egyaránt a felelősök pártemberek.
- 5.) A beérkező ajándékok feliratait a Gorkij iskolából kint lévő elvtársnő fordítja le magyarra, és a beérkezés sorrendjében minden tárgyról jegyzőkönyvet vesznek fel, és számmal látják el. Átadók nyugtát kapnak. Sérüléseket jegyzőkönyvezik.
- 6.) A kiállított tárgyak magyar szöveggel való ellátása folyamatosan, a beérkezési sorrend alapján történik.
- 7.) Az épület területének biztosítását kívülről 4 rendőr bajtárs végzi, akik az épület körül éjjel-nappal cirkálnak.
- 8.) Az épület belső biztosítását 20 R[endező] G[árda] elvtárs végzi, akik reggel a munka megkezdésétől este 9 óráig az épület területén tartózkodnak és a dolgozó munkások között teljesítenek szolgálatot.
- 9.) Az ajándékok átvétele a kiállítási helyiség mellett lévő külön erre a célra elhatárolt helyiségben történik. Az átvett tárgyakat raktárhelyiségben helyezzük el, és a helyiségben állandóan 2 ÁV bajtárs tartózkodik, valamint 4 R. G. elvtárs.
- 10.) Az ünnepség lefolyása: a Vásárhelyi kórus a magyar, szovjet himnusz énekli, utána Apró elvtárs ünnepi beszéde, amelyhez hozzászól Dienes József W[eiss][M[anfréd]] gyári élmunkás esztergályos, aki a teljesítményével 400%-ot már meghaladta. És özv. Földi Péterné élmunkás parasztasszony, valamint Kozák Etele úttörő. A beszédek után a meghívott elvtársak és a közönség a kiállítást megtekintik.
- 11.) A kiállítás megnyitójára a meghívások protokoll[us] lista alapján történik, amely kb. 500 főt tesz ki. A meghívottak között kb. 150 élmunkás van.
- 12.) Az ünnepségre meghívtuk a baráti államok követségeit is.
- 13.) A kiállítás megnyitó ünnepsége a kiállítás megtekintésével együtt kb. 1 óra 10 percre tart.
- 14.) A megnyitó ünnepségre érkező elvtársakat az MSZT fogadó bizottsága várja a Múcsarnok előtt, amelynek tagjai Bernát, Vácziné, Dezső, Soós és Tóth elvtársak.
- 15.) A megnyitó ünnepségre a meghívások meghívóval történnek, amely 29-én este kerül kézbesítésre az MSZT-n keresztül. A meghívókhoz mellékelve lesz kocsi cédula és a kocsi felhajtási iránya.
- 16.) A kiállítás megtekintésére mozgósítottuk a nagyüzemeket és kerületeket, valamint a délelőtti és délutáni órákra az iskolákat, honvédséget és a tömegszervezeteket.
- 17.) A kiállításra beérkezett tárgyakat egy bizottság fogja átvizsgálni, hogy melyik tárgy kerül kiállításra és melyik tárgy lesz kiküldve Szovjetunióba. A

bizottság tagjai Apró, Bíró, Csillag, Ék Sándor, Kende [István?] és Szirmai [István] elvtársak.

•18.) A kiállítás december 4-én este 9 órakor záródik, éjszaka a tárgyakat a Közlekedési Minisztérium szállítási osztálya csomagolja a felügyeletünk alatt és szállítja a pályaudvarra. (Felelős Mezei [Rezső?] elvtárs.)

•19.) Javasolom, hogy a szállításra kerülő csomagokat Záhonyig az átrakó állomásig a Párt részéről két megbízott politikai munkatárs kísérje, valamint Rubin elvtárs, aki a tárgyaknak az átvételét és átadását intézi a csomagolások alatt, és a le[b]lombált kocsikat az Államvédelmi Hatóságok által megbízott két elvtárs kísérje.

Budapest, 1949. november 28.

MOL M-KS 276. f. 54. cs. 74. ó. 1949. november 29. (MDP KV Titkárság.)

***

Jelentés Sztálin elvtárs 70. születésnapjára a Nemzeti Múzeumban készülő kiállításról

A kiállítást a következő fő politikai szempontok szerint állítottuk össze: Bemutatni Sztálint, mint Magyarország felszabadítóját, a magyar nép legjobb barátját, a világébe legfőbb örét. További szempontok: Sztálin a történelem egyik legnagyobb alakja, Lenin művének folytatója, a világ munkásosztályának vezére, a szocializmus és kommunizmus építője a Szovjetunióban, a szovjet nép boldog életének megteremtője.

Az egyes termek témáját illusztráló tablókat, festményeket úgy állítottuk össze, hogy mindig Sztálin szerepe és alakja legyen előtérben.

A kiállítás komoly ünnepélyességét, nagyvonalúságát megfelelő dekoráció biztosítja.

A kiállítás anyaga: fényképek, dokumentumok, szovjet festők képei után készült festmények, makettek, grafikus ábrák, szobrok. Ezt a szemléltető anyagot támasztják alá a képfeliratok (nagy részben Sztálin elvtárs rövid életrajzából véve), tabló-idézetek, terem-idézetek Sztálin elvtárs műveiből, továbbá szovjet költők Sztálinról írt költeményei és Sztálin életének kronologikus táblázata.

A kiállítás a Nemzeti Múzeum első emeletén kilenc teremben lesz elhelyezve. A múzeum homlokzatának a nap és a kiállítás rendkívülisége miatt éreztetnie: Sztálin elvtárs hatalmas képe, szovjet és magyar zászlók, címerek, jelszó és a kiállítás megjelölése díszítik. A múzeum homlokzatát este reflektor-fény fogja megvilágítani. A kiállítási termekbe vezető feljáratot gazdag virágdíszsel, drapériákkal és zászlókkal tesszük ünnepélyessé. A dekorációnak méltóságos, derűs optimizmust kell sugározni, népünk Sztálin iránti forró szeretetét, tiszteletét és háláját kell kifejeznie. Az emeletre vivő főlépcső feletti nagy falfelületet a Sztálin-kantáról készült falfestmény (ez az egyetlen eredeti festmény) fogja díszíteni.

Az egyes kiállítási termek témái a következők:

I. *körterem.* Ez a terem adja meg az egész kiállítás politikai fővonalát. Középen Sztálin tábornoki egyenruhában a Kreml fala mellett. (A Szovjet Képzőművészeti Kiállítás festményének megnagyított kópiája.) A festmény előtt a Szabadság-szobor pálmás nőalakja. Balra tablókon „Magyarország felszabadítása”, jobbra „Mit köszönhet a magyar nép Sztálinnak”, középen „Sztálin a béketábor legfőbb öre”.

II. *terem.* Sztálin élete és tevékenysége a Nagy Októberi Forradalomig.

III. *terem.* Sztálin szerepe a világot átalakító Nagy Októberi Forradalom vezetésében, Sztálin, mint Lenin legjobb fegyvertársa, a polgárháború győzelmeinek szervezője.

IV. *terem.* Sztálin Lenin művének folytatója, a szocializmus építője, a kommunizmusba való átmenet vezetője. A Sztálini Alkotmány. Sztálin a szovjet nép boldog életének megteremtője.

V. *terem.* Sztálin szerepe a Nagy Honvédő Háborúban, a Szovjetunió történelmi győzelmeinek szervezője és vezetője. Ez a terem bemutatja a szovjet hadsereg szervezését béke idején, a Nagy Honvédő Háború védelmi harcainak, a háterszín háborús erőfeszítéseit, a döntő fordulatot és a tíz csapást, végül a győzelem ünnepét a Szovjetunióban.

VI. *terem.* Bemutatja Sztálin szerepét a háború utáni öt éves terv megvalósításában, a kommunizmusra való átmenetben: villamosítás, a természet átalakítása, Davidov-terv, életszínvonal-emelkedés, stb.

VII. *terem.* Sztálin, Lenin művének folytatója elmélet terén, nemzetközi munkásosztály harcának vezetője, a népek szabadságának, függetlenségének biztosítója.

VIII. *terem.* Sztálin a szocialista művészetek irányítója és megihletője. Sztálin megjelenése a népművészetben. A népek ajándékai Sztálinnak.

IX. *terem.* Sztálin a magyar nép nagy tanítója. Rákosi Máttyás Sztálin hű tanítványa, azok a sikerek, amelyeket népünk Rákosi elvtárs vezetésével a Szovjetunió példája alapján mindmáig elért. (Rákosi elvtárs kiszabadítása, stabilizáció, három éves terv, öt éves terv.)

A kiállítás anyagát az itt csupán vázlatosan jelzett témák szerint Kenyeres Júlia, a kiállítás politikai felelősének előzőleg elkészített és Pártunk Propaganda osztályán megvitatott terv alapján állítottuk össze. A harmadik terem polgárháborúra vonatkozó részét, valamint az ötödik terem anyagát a Honvédelmi Minisztérium Magyar-Szovjet Társaság Baráti Köre állítja össze, Gyopár [?] őrnagy elvtárs vezetésével. A kiállítás szervezeti irányításáért és vezetéséért Vadas Sára elvtársnő felel. A kiállítást a Magyar-Szovjet Társaság rendezi, kivitelezése (kivéve a dekorálást) a Társaság vállán nyugszik, felelőse Sós elvtárs. A dekorációt Pártunk dekorációs osztálya végzi, Ceglédi elvtárs vezetésével. A kiállítás politikai felelőse természetesen felel a képek kiválogatásáért, a festmények és dekoráció ideológiai jellegéért is, amit a reszort-felelősökkel tartott állandó operatív kapcsolattal biztosít. A kiállítási termek anyaga nagy részben kész, úgyszintén a szöveg-forgatókönyv. Ami még hátra van, az a dekorációs munka egy része.

Szükségesnek tartjuk megjegyezni, hogy a hatalmas kiállítás megszervezésére igen rövid idő állt rendelkezésünkre.

Budapest, 1949. november 28.

MOL M-KS 276. f. 54. cs. 74. ó. 1949. november 29. (MDP KV Titkárság.)

***

Feljegyzés
Révai elvtársnak

Javasolom, hogy a jövő héten, kedden, 29-én tartson ülést a Sztálin ünnepségeket irányító Pártbizottság a következő napirendi pontokkal:

- 1.) Jelentés az 1-én megnyitandó ajándék kiállításról
Előadó: Bíró László
- 2.) A reprezentatív nagy Sztálin kiállítás politikai irányelvei és jelentés a munka előrehaladásáról.

Az időközben felmerült, vagy még nem tisztázott kérdések:

- 1.) A Honvédség és Rendőrség Farkas, illetve Kádár elvtársakkal való megbeszélés alapján a laktanyákon belül a születésnapot megelőző héten belső műsoros előadásokat szeretne tartani. Javasolom, hogy a Bizottság fogadja el azzal, hogy az ott előadottak alkalmazkodjanak a kiadott vezérfonalhoz.
- 2.) A Honvédség a Szovjet Hadseregnek küldeni szándékozik a születésnap alkalmával egy nagy tölgyfa asztalt, melyen a Főváros szovjet emlékműveinek kicsinyített másai vannak elhelyezve. Az egész együttvéve kb. 10 mázsa. Javasolom, hogy ne az ajándékvonattal menjen, hanem a Honvédség külön állapodjon meg a Közlekedési Minisztériummal a szállítás ügyében, miután az ajándék úgy sem Sztálin elvtársnak, hanem a Szovjet Hadseregnek megy. A szállítást össze lehet kapcsolni az esetben, ha már kiderül, hogy az ajándékok mennyisége miatt amúgy sem lehet gyorsvonathoz kapcsolni az ajándékvonatot vagonokat [!].
- 3.) A Honvédség a laktanyák belső dekorálására plakátot szeretne kiadni. Javasolom, hogy Nógrádi elvtárs ellenőrzése mellett a Bizottság fogadja el ezt a javaslatot.
- 4.) Kérem Révai elvtársat, értesítsen róla, történt-e döntés a Titkárság ülésén arra nézve, hogy a 21-i operai ünnepséget ki rendezze (a Kormány és az MSZT vagy a Párt és a Kormány - stb.)?
- 5.) A Minisztériumból olyan utasítás ment a nyomdák felé, hogy az összes kiadványt a Sztálin-ünnepségek kapcsán csak a Minisztérium ellenőrzése után lehet kinyomni. Úgy gondolom, hogy a nyomdákval közölni kellene, hogy ez nem vonatkozik a Párt által jóváhagyott kiadványokra.
- 6.) 20-án este a „Sztálingrád” c. film bemutatójánál javasoljuk, hogy Bernát elvtárs, az MSZT főtitkára mondja a megnyitót. (A múltkor Vácziné, a főtitkárhelyettes beszélt.)
- 7.) Az ajándékokkal kísérőt kell küldeni, aki az egész szerezvényt végigkíséri az úton. Vadas Sára tanácsára javasoljuk Csillag Miklós elvtársat a Szállodaipari [Nemzeti] V[állalat]tól.
- 8.) Információképpen Révai elvtárs tudomására hozom, hogy a dohány vegyelemeztesítésének kérdését Marosán elvtárral megbeszélem. Ezzel kapcsolatban felmerül a kérdés, hogy a több évtizedes, lezárt borospalackokat, melyeket a Párt Gazdasági Osztálya már több héttel azelőtt, teljes csendben beszerzett, kiküldhetjük-e felbontatlanul, vizsgálat nélkül?

Budapest, 1949. november 24.

Eltvársi üdvözléssel:

Gondos Ernő

MOL M-KS 276. f. 54. cs. 74. ó. 1949. november 29. (MDP KV Titkárság.)

d.

1949. december 14.

Jegyzőkönyv

a Sztálin elvtárs születésnapját előkészítő pártbizottság 1949. december 14-i üléséről

Jelen vannak: Gerő, Losonczi, Bíró Zoltán, Bíró László, Hazai, Csillag, Gondos és Horváth Márton.

•1.) Jelentés a Sztálin születésnapjára rendezendő központi ünnepegekről

A bizottság a mellékelt javaslatokat az alábbi változtatásokkal elfogadja:

Az Opera műsorából az 5. és 6. szám kimarad.

Az ünnepségen Dobi elnököl, Gerő elvtárs tartja az ünnepi beszédet.

Az üdvözlő táviratot megírja Losonczi elvtárs, felolvassa Kovács elvtárs.

A Szovjetunió és a népi demokráciák diplomáciai képviselőit meg kell hívni.

A honvédség számára biztosítandó elsőrendű jegyek számát 100-ra kell emelni.

Az elnökségben legyenek a PB tagok, a kormány tagjai, az MSZT néhány vezetője, a Nagy-Budapesti Pártbizottság titkárai, Andics [Erzsébet] elvtársnő és néhány reprezentatív nő, az Elnöki tanács tagjaiból (ez áthúzva)

Egyéb rendezvények

Az országgyűlés december 21-én rendes ülést tart. Drahos [Lajos] elvtárs 15 perces elnöki felszólalást tartson, Horváth [Márton] segít a szöveg elkészítésében.

Gondoskodni kell arról, hogy a miniszterek és képviselők teljes létszámban megjelenjenek és a karzatok is tele legyenek. Felelős Hazai elvtárs.

Megbeszélendő Olt elvtárral és Mónus [Illés]né elvtársnővel, van-e lehetőség ünnepélyesebbé tenni az ülést.

A Tudományos Akadémia dísz-ülése 19-én lesz az Operában.

Budapesti dísz-közyűlés

Pongrácz elvtárs rövid beszédet tart. Kőből gondoskodik a beszéd elkészítéséről, Gerő elvtárs átnézi.

Az ülés határozatot hoz az Andrássy út Sztálinról való elnevezésére, Sztálin szobor felállítására, az ajándékba küldött szobor másolatának Budapesten való felállítására.

A dísz-közyűlési terem megtöltéséről is gondoskodni kell.

Városi Színház

A javaslatot a bizottság jóváhagyja azzal, hogy Bernáth elvtárs beszéde 10 perces legyen. A beszédet Bíró Zoltán elvtárs megnézi.

A fáklyás felvonulást meg kell tartani.

A táviratokért felelős Losonczi elvtárs.

A jelszavakért és a dekorációért felelős Gondos elvtárs. Pénteken bemutatja a tervet Gerő elvtársnak.

Az operaházi ünnepség szervezési felelőse Gondos elvtárs.

Gerő elvtárs megbeszéli Szmírnov elvtárral, hogy 21-én este ne tartsanak fogadást.

A sajtó és a rádió az ünnepegekről a következő fontossági sorrendben adjon közleményeket:

- 1.) Operaház
- 2.) Országgyűlés
- 3.) Fővárosi díszközyűlés
- 4.) Tudományos Akadémia

A központi táviratokat mind le kell hozni.

Az újságok első oldalán legyen Sztálin képe.

A rádióban az operaházi közvetítés 8 órakor kezdődjön. Riportokat adjon a különböző ünnepegekről, leveleket közöljön, szóaltasson meg - hanglemezekről - munkásokat, tudósokat.

A Szabad Népben Rákosi elvtárs cikkén kívül Révai és Kádár elvtársnak egy-egy cikke, és ha lehetséges, Farkas elvtárs is írjon.

Filmezni és fényképezni lehet, hangfelvételt ne csináljanak.

•2.) Jelentés a fontosabb kiadványokról

Az összes kiadványokat kibocsájtás előtt még egyszer nézze meg a bíráló bizottság. Felelős Losonczi elvtárs.

Sztálint és a Gellért hegyi emlékművet ábrázoló plakátot vissza kell tartani.

A Gimes [Miklós] elvtárs által írt vezérfonalat megnézi Bíró Zoltán elvtárs.

•3.) Különfélék

A bizottság úgy határoz, hogy ahol komoly alulról jövő kívánság van helyi ünnepegek rendezésére és megvannak a megfelelő feltételek,

meg kell engedni az ünnepegek megtartását.

A Szaktanácson kívül az illetékes minisztériumokkal is meg kell beszélni a Sztálini műszak eredményeinek gyors propagálását. Gondoskodni kell a kettő összehangolásáról. Felelős Gondos elvtárs.

A színházakban és mozikban tartandó beszédek szövegét Bíró Zoltán elvtárs nézi meg.

A színházakban az előadást egy-egy kiváló színész tartsa meg.

A Rádió ünnepi műsorát 10 perces előadás vezesse be. A szöveg elkészítéséért Szirmai elvtárs felelős, melyet a diktőr [hírolvasó, bemondó] mond be.

Gerő Ernő
főtitkár h[elyettes]

MOL M-KS 276. f. 54. cs. 77. ó. e. 1949. december 14. (MDP KV Titkárság.)

***

Előterjesztések a pártbizottság 1949. december 14-i üléséhez

Jelentés

Sztálin születésnapjára rendezendő központi ünnepegekről

I.

December 20-án este 8 órai kezdettel a Városi Színházban a[z] MSZT és a MOKÉP közös rendezésében díszelőadáson bemutatják a „Sztálingrádi csata” c. filmet. A bemutató előtt rövid műsor lesz.

Műsor:

- 1.) Magyar és szovjet himnusz, előadja: a Honvéd zenekar
- 2.) Szavalat. „ Ladányi Ferenc
- 3.) Sztálin kantáta. „ a Vásárhelyi kórus
- 4.) Ünnepi beszéd: előadónak javasoljuk Bernáth György elvtársat, az MSZT főtitkárát.

A jegyek szétosztása az Operaházhoz hasonlóan. A Városi Színház befogadóképessége nagyobb, mint az Operáé, s többlet-jegyeket az üzemek legjobb dolgozói között osztják szét.

II.

December 21-én este 7 órai kezdettel az Operaházban a kormány és az MSZT közösen díszelőadást rendez. Műsornak a következőket javasoljuk:

Műsor:

- 1.) Magyar és Szovjet himnusz. Játs[s]za az Operaház zenekara, vezényli: [?]
- 2.) Ünnepi beszéd 60 perc
Szünet 10 perc
- 3.) Patachich Iván - Lukács Imre: Úttörők dala Sztálinhoz.
Előadják: a Mester utcai Általános iskola összkara és az Operaház
Zenekara. Vezényel: Kopeczky A. 6 perc
- 4.) Kuczka Péter: Róla, aki a világnak kovácsa.
Előadja: Ladomerszky Margit, a Nemzeti Színház tagja. 5 perc
- 5.) Székely Endre-Acél Tamás: Óda Sztálinhoz.
Előadják: A Vasutas Szakszervezet Központi kórusa,
A Brunswick Teréz óvónőképző női kara, a Mária Terézia Általános
Iskola (Fazekas Mihály Általános Iskola és Gimnázium) úttörő kórusa és az operaházi zenekar. Vezényel: Tóth Lajos.
A szólókat éneklük: Tiszai Magda, Tóth Lajos, Faragó András és
Melis György. 10 perc
- 6.) Moszolev: Ünnepi óda. Előadja az Operaház zenekara, vezényel:
Klemperer
- 7.) Köszöntő
Előadja: a Központi Honvéd Művészegyüttes tánckara és az Operaház
Zenekara. Koreográfiáját készítette és a táncot betanította: Szabó Iván,
Zenéjét szerezte Farkas Ferenc, vezényel: Dávid Gyula 10 perc
- 8.) a.) Ljapin: Köszöntő
b.) Moszolev: Óda Sztálinhoz
Előadja: Fodor János, kíséri az Operaház zenekara, vezényel
Kenessey Jenő.
- 9.) Kardos Pál - Devecseri Gábor: Terjed a fény. 10 perc
Előadják: Kózaalkalmazottak Szakszervezete Liszt Ferenc kórusa,
A budapesti rendőregyesület kórusa és az operaházi zenekar.
A tenorszólót Joviczky József éneklük, vezényel Melles Károly.
- 10.) Tyihonov: Pohárköszöntő. Előadja: Horváth Ferenc, a Nemzeti Színház 5 perc
Tagja.
- 11.) Muragyelli: Sztálin vezetett bennünket
Hacsaturján: Dal Sztálinról
Előadja: az Operaház kórusa, vezényli: Pless László 10 perc
Szünet 10 perc
- 12. Az Oszipov együttes műsora 25 perc
- 13. Zelk Zoltán: A hűség és a hála éneke. Szaválja: Major Tamás, a Nemzeti
Színház igazgatója.
- 14. Alexandrev: Sztálin kantáta.
Előadja: 500 főnyi összkar és az operaház zenekara 6 perc
Vezényel. Pless László = 187 perc

Az ünnepséghez elnökségnek javasoljuk a P. B. és a Kormány tagjait, Rusznyák professzort javasoljuk elnöknek. Az üdvözlő távirat felolvasására Kállai Gyula elvtársat javasolják.

Az Operában 1000 db minőségi és 400 másodrendű hely van. Ezeknek elosztására javasolják:

a.) Minőségi helyek (1000 db)

150 drb P. B. tagok, kormány, államtitkárok, Elnöki Tanács
140 „ pártfunkcionáriusok
80 „ tömegszervezeti funkcionáriusok
60 „ honvédség
45 „ rendőrség
20 „ többi pártok vezetői
90 „ diplomáciai testületek tagjai
80 „ hivatalok, minisztériumok, bíróságok
25 „ rádió, sajtó
30 „ tudományos Tanács, egyetemek, Írószövetség
270 „ sztahanovisták, Kossuth díjasok, élmunkások
30 „ tartalék.

b.) Másodrendű helyek (400 db)

100 drb honvédség
100 „ ÁVH
50 „ Rendőrség
70 „ szakszervezetek
80 „ egyéb tömegszervezetek

Ez a jegyelosztás csak úgy lehetséges, ha a hivatalos protokoll-listán szereplők jelentős részének csak 1 db jegyet küldenek. Az egyéves pártiskola hallgatóival fogják biztosítani, hogy az előadás megkezdésekor minden hely el legyen foglalva.

December 21-én a Zeneakadémián, a Városi Színházban és a Csepeli Sportcsarnokban ünnepi díszhangverseny lesz a[z] MSZT rendezésében. Ezek az előadások a Révai vezetése alatt álló bizottság által jóváhagyott művek közül azok kerülnek bemutatásra, amelyek az operai díszelőadáson nem szerepelnek. Ezek a helyeken 1-1 órás ünnepi műsor lesz.

MOL M-KS 276. f. 54. cs. 77. ó. e. 1949. december 14 (MDP KV Titkárság.)

Szakszervezeti munkafelajánlás Sztálin 70. születésnapjára

A Szakszervezeti Tanács Titkárságának javaslata a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége Szervező Bizottságához, Sztálin elvtárs 70-ik születésnapjára szervezendő munkafelajánlási mozgalomról

•1.) A szakszervezetek feladata Sztálin elvtárs születésnapját a szocialista munka ünnepévé tenni. Ennek érdekében munkafelajánlási mozgalmat szervezünk. A munkafelajánlási mozgalom célja: erősíteni a munkások százezeiben a Párt, a Szovjetunió iránti szeretetet, a szocialista új munka erkölcsét, a szocialista munkaversenyt. A mozgalomban kifejezésre kell jutnia, hogy a dolgozók legjobb munkateljesítménnyel bizonyítják Sztálin elvtárs iránti szeretetüket, hálájukat, beléje vetett rendíthetetlen bizalmukat. A munkafelajánlási mozgalom az egész szakszervezeti munka politikai erősítésére, a pártszerű munka megszilárdítására irányul. A mozgalomban érvényre kell juttatni: Sztálin elvtárs születésnapjára vállalt kötelezettség, törvény, melynek végrehajtását az egész munkásság, minden dolgozó becsületbeli kötelességének tartja.

•2.) A munkafelajánlási mozgalom 3 éves tervünk határidő előtti befejezésére és a sztálini öt éves tervek tapasztalatainak legszélesebb körű alkalmazására három irányban indul:

- a) szakszervezetek egyéni felajánlásokat szerveznek, iparáganként és üzemenként a szűk keresztmetszetek és legfontosabb feladatok megoldására irányítva a dolgozók felajánlásait. Az egyéni felajánlásokat a dolgozók Sztálin elvtárs születésnapjának szentelik. Az egyéni felajánlások az egyéni versenymozgalom kiszélesítését és elmélyítését, a munkafegyelem és egyéni felelősség megszilárdítását a munkatermelékenység növelését célozzák a Nagy-Budapesti Pártválasztmány határozatainak vonalán.
- b) a szakszervezetek az iparügyi szervekkel *lefedetik azoknak az üzemeknek a névsorát, melyek tervüket december 21-re be tudják fejezni.* Ezeknek az üzemeknek száma legyen kb. 1000.
- c) A szakszervezetek *a szakma legjobb munkásának* (legjobb esztergályos, legjobb lakatos stb.) *címért versenyt szerveznek, december 21-et jelölve határidőnek.* Ezen a napon közlik az egyes szakmák legjobb munkásainak névsorát

•3.) A mozgalom fő jelszavai: Sztálin elvtárs születésnapja - a szocialista munka ünnepe.

Tanuljunk a Sztálin elvtárs nevelte sztahanovistáktól! Kövessük példájukat!

Megvalósítjuk Sztálin elvtárs tanítását! Emeljük a munka termelékenységét!

Sztálin elvtárs, a szovjet nép iránti szeretetünket öntudatos, fegyelmezett, szocialista munkával fejezzük ki!

Sztálin elvtárs születésnapját 3 éves terv határidő előtti befejezésével ünnepeljük!

Kötelezettségeink teljesítésével biztosítjuk az 5 éves terv indítását!

•4.) A szakszervezetek a munkafelajánlási mozgalmat egész munkájuk (központi) feladatának tekintik. Ennek megfelelően minden szakszervezet bizottságot hoz létre, amely a SZOT munkatervét a szakmákra konkretizálja, megszervezi az egész szakszervezeti aktív bekapcsolódását a mozgalomba, a műhelybizottsági választásokat és a bizalmi testület aktivizálását összekötik a felajánlási mozgalommal.

A szakszervezeti sajtó és agitáció teljes mértékben a munkafelajánlási mozgalom szolgálatába áll, az oktatás a most megindult oktatási idény nevelő-munkájának középpontjába állítja Sztálin elvtárs 70. születésnapját, Sztálin elvtárs életrajzában, a Bolsevik Párt történetének ismertetésében; a szakszervezeti kultúrunka feladata az üzemi Sztálin-ünnepségek művészi részének előkészítése, külön műsorok összeállítása; a sportszervezetek téli munka-tömegsport ünnepségeket rendeznek.

5.) A felajánlási mozgalomban legjobb eredményeket elért munkásokat - munkás érdemrenddel, élmunkás, kiváló munkás-jelvényvel jutalmazzuk.

***

A Szervező Bizottság határozata

•5.) Különlélek:

•a.) Javaslát Sztálin elvtárs születésnapja tiszteletére munkafelajánlási mozgalom indítására.

Az SZ. B. felhívja a SZOT figyelmét:

Biztosítsa, hogy a szakszervezetek a munkafelajánlási mozgalmat alaposan készítsék elő, és jól szervezzék meg. A mozgalom alulról, egy üzem, üzembrész vagy valamelyik üzem élmunkásai, kiváló munkásai felhívására - induljon meg. A felajánlási mozgalmat széleskörű, lelkes, országos versenymozgalommá kell fejleszteni, és fel kell használni arra, hogy az egyéni munkaversenyt gyorsabb ütemben továbbfejlesszük, kiszélesítsük, és hibáit kijavítsuk. Nagy súlyt kell helyezni arra, hogy a verseny impozáns legyen, méltóan fejezze ki a magyar dolgozók mély szeretetét Sztálin elvtárs iránt. Nagy súlyt kell helyezni arra, hogy Sztálin elvtárs születésnapján különösen kimagasló eredmények elérésére törekedjenek a dolgozók, és ennek érdekében megfelelő jelszavakat kell kidolgozni. (Pld. „Sztálini műszak”) az előterjesztésben javasolt jelszavakat át kell dolgozni, pontosabban és alaposabban kell megfogalmazni.

A SZ. B. szükségesnek tartja, hogy a Pártbizottságok és az üzemi pártszervezetek a szakszervezeteknek a legmesszebbmenő támogatást nyújtsák a mozgalom sikere érdekében.

A SZ. B. az előterjesztést a fenti szempontokkal elfogadja.

MOL M-KS 276. f. 55. cs. 93. ő. e. 1949. október 24. (MDP KV Szervező Bizottság.)

***

A Szervező Bizottság 1949. november 28-i határozata

A SZOT javaslata december 21-én a „sztálini műszak” szervezésére

Előadó: Apró Antal elvtárs.

A[z] Sz. B. a SZOT javaslatát az alábbi szempontok figyelembevételével elfogadja:

- 1.) A sztálini munkafelajánlások végrehajtásával és a „sztálini műszak”-ot a pártszervezetek vezetésével kell megszervezni és az előterjesztést ennek megfelelően kell módosítani.
- 2.) A sztálini munkafelajánlások és a „sztálini műszak” szervezésében a döntő szempont az, hogy az egyéni versenymozgalmat továbbfejlesszük úgy, hogy a „sztálini műszak” (december 21. után) a versenymozgalom ne lanyhuljon, hanem az 5 éves terv beindításához kapcsolódva továbbfejlődjön, erősödjön.
- 3.) A sztálini munkafelajánlások és a „sztálini műszak” szervezésében - az üzemi értelmiséget jobban előtérbe kell hozni -, a munkába fokozottabban be kell kapcsolni.
- 4.) Nagyobb gondot kell fordítani arra, hogy az egyéni verseny fellendülése ne menjen a termelés minőségének rovására.
- 5.) Az egyéni versenyben legkiválóbb eredményt elért dolgozókat nem karácsony előtt, hanem az 5 éves terv beindítása kapcsán később kell kitüntetni.

Az SZ. B. megbízza Apró Antal, Mező Imre, Szita János és Hazai Jenő elvtársakat, hogy dolgozzák ki az 1950. évi országos munkaverseny főbb irányvonalait, de különösen a legközelebbi 3 hónap versenyének konkrét tervét a párt- és szakszervezetek feladataira és terjesszék három héten belül az SZ. B. elé. A munkáért felelős Hazai Jenő elvtárs.

[...]

MOL M-KS 276. f. 55. cs. 98. ő. e. 1949. november 28. (MDP KV Szervező Bizottság.)

Egyéni munkafelajánlás

Mi, a nyomtatványraktár dolgozói felajánljuk Sztálin elvtárs 70-ik születésnapjára azt, hogy a selejt papírokból kiszedjük [a] gémkapcsokat és gombostűket, másrészt blokkokat és nyomtatványokat készítettünk belőle. Ennek az értéke egy évben 7000 forint megtakarítást jelent. Igerjük, hogy ezt a felajánlásunkat még fokozni fogjuk.

Budapest, 1949. december 16.

Nyomtatványraktár

Szabó Béla
Helfriél Emma
Péter Frigyesné

MOL Z 523 3. csomó 31. tétel. 1949. (Magyar Országos Levéltár Shell Kőolaj Rt. Üzemi Bizottsága.)

c.

Felhívás a vegyipari dolgozókhöz

Vegyipari Dolgozók! Elvtársak!

Az elmúlt két hétben tett munkafelajánlásaitokkal megmutattátok, hogy tettekkel, termelőmunkátok megjavításával, a termelés, a termelékenység emelésével méltón ünneplitek meg a dolgozók nagy és bölcs vezérének, Sztálin elvtársnak 70. születésnapját.

A Wander-gyár millió forinton felüli, a Csepeli Papírgyár 1 200 000, a Hungária Illatos-úti telepének millió forinton felüli felajánlásai és a többi vegyipari üzemek dolgozóinak felajánlásai a legjobb alapot nyújtják hároméves tervünk időelőtti befejezéséhez, ötéves tervünk sikeres előkészítéséhez és ezzel országunkban a szocializmus építésének meggyorsításához.

Nagy lendülettel viszik előre ezt a gyönyörű akciót a Sztálin elvtárs születésnapjára vállalt egyéni felajánlások. Guderna Jánosné, Albertfalvai Vegyigyár dolgozójának 15 000 Ft értékű többtermelése, Mendlich Béla Pirokémia-gyári, a Szalai Műanyagfeldolgozó-gyári munkások felajánlásai, termelésük 20 százalékkal való emelésére, fejezik ki azt a szeretetet, amelyet dolgozóink Sztálin elvtárs iránt éreznek.

Sztálin elvtárs arra tanít bennünket, hogy „a munkások és parasztok, akik minden zaj és hűhó nélkül építik a gyárakat, bányákat és vasutakat, kik az élet összes javait létrehozzák, az egész világot táplálják és ruházzák - ezek az új élet hősei és alkotói”.

Vegyipari Dolgozók!

Munkások, Mérnökök, Technikusok, Tisztviselők!

Ha valóban ki akarjátok érdemelni „Az új élet hősei és alkotói” megisztelő nevét, indítsátok meg, szélesítsétek ki a versenyt a műhely, az üzem legjobb dolgozója címéért.

Az üzemek legjobb dolgozói közül emelkedik majd ki a „Legjobb Nehézvegyipari, Gyógyszeripari, Olajgyári, Gázgyári, Szappangyári, Gummigyári [!], Műanyaggyári, Papírgyári, Szeszgyári, a Legjobb Kelmefestő” megisztelő címét viselő dolgozó.

Vegyipari Dolgozók!

A szakma legjobb dolgozójának címéért indított versenyben, a vállalt feladatok teljesítésében legyen előttek példa Sztálin neveltjeinek, a szovjet sztáhanovistáknak munkája, akik a termelésben elért kimagasló teljesítményeikkel, a Szovjetunió ötéves tervének túlteljesítésével nemcsak a Szovjetuniót, hanem a világ békétáborát is erősítik.

Eltársak!

A „Legjobb Munkás” címéért folytatott harccal, az eddig vállalt feladatok kiszélesítésével, egyéni konkrét feladatok vállalásával mutatjátok meg méltóan hűségüket, szeretetüket a magyar nép nagy barátja, a haladó emberiség vezetője, a nagy Sztálin iránt.

MAGYAR VEGYIPARI MUNKÁSOK
SZAKSZERVEZETE
KÖZPONTI VEZETŐSÉGE

MOL Z 523 3. csomó 31. tétel 1949. (Magyar Országos Levéltár Shell Kőolaj Rt. Üzemi Bizottsága.)

d.

A SZOT Operatív bizottságának jelentése a munkaversenyről

SZIGORÚAN BIZALMAS

Jelentés

Sztálin elvtárs 70. születésnapjára szervezett munkafelajánlási mozgalomról

Negyedik hete folyik a Sztálin elvtárs 70. születésnapja megünneplésére szervezett munkafelajánlási mozgalom. A mozgalom eredményei alapján megállapítható, hogy

*1.) A mozgalom tovább szélesedik a dolgozók körében és emelkedik az egyéni versenyzők száma. Így pld. a W[eiss] M[ánfréd]ben, ahol 38 volt a Nagy-Budapesti Pártválasztmány határozata előtt az egyéni versenyzők száma a 48. héten már több mint 10 000. A Gyárépítési N[emzeti] V[állalat]nál 30-ról 420-ra, a Ganz Waggonban [!] 72-ről 1689-re emelkedett.

Az egyéni versenyzők számának emelkedésével együtt szélesedik a brigádmozgalom is. A W[eiss] M[ánfréd]ben 764-ről 977-re, a Csepeli Posztóban 79-ről 95-re, a Ruggantában pedig 38-ról 70-re emelkedett a brigádok száma.

Lendületet kapott a munkamódszer-átadási mozgalom is. (Mohácsi Selyemgyár, Új-Szegedi Kender-Lengyár, Állami Nyomda, stb.). Fejlődések tapasztalhatók az újítások terén is. Amíg szeptember hónapban a Nehézipari Minisztériumhoz tartozó üzemekben 12 227 000 Ft-ot tett ki az előrelátható megtakarítás, addig októberben 27 490 000 Ft-ra emelkedett (122%-os emelkedés).

Az a tény, hogy az egyéni verseny mellett fejlődik a brigádmozgalom, terjed a munkamódszer-átadás, emelkedik a benyújtott újítások száma, azt bizonyítja, hogy kezdik helyesen összekapcsolni a felajánlási mozgalom által kifejlesztett egyéni versenymozgalmat a munkaverseny mozgalom többi formáival is. Ezáltal a felajánlási mozgalom szerves részévé válik a munkaverseny mozgalomnak, s megvalósítjuk a Politikai Bizottság határozatát.

2.) Döntő jelentőségű a szakma legjobb dolgozója címéért folyó verseny komoly mértékben való kiszélesedése. Muszka Imre 1200%-ot, Knecht Nándor 977%-ot, Horváth Ede 933%-ot, Vavrik vájár 1060%-ot, Hornyák Sándor Albert-telepi vájár 1160%-ot, Lados István tatabányai vájár 1000%-os teljesítményt ért el. A kiugró teljesítmények mellett esztélyos üzem, Hoffner revolveresek, stb.).

3.) Már most beszélnek a dolgozók egyes helyeken arról, hogy a versenyt dec[ember] 21-e után is folytatják. (Hirman, Salgótarjáni Acélgyár.) Egyes üzemekben már most hallatszanak olyan hangok, hogy Sztálin elvtárs dec. 21-i születésnapját különösen kiemelttel teljesítménnyel ünneplik meg (Szegedi Tisza-malom dolgozóinak levele, SZOT megyei titkárainak jelentései, Kábelgyár, stb.).

4.) A szakszervezeti bizalmiak és műhelybizottságok kezdenek fokozottabb mértékben aktivizálódni. (Az Új-Szegedi Kender-Lengyár Várakozó Sándorné nevű bizalmija azt vállalta, hogy teljesítményét 130 százalékról 138%-ra emeli fel. Mint bizalmi, a hozzá tartozó 25 dolgozót bekapcsolta a munkafelajánlási mozgalomba, minden dolgozó 5-8%-os teljesítményemelését vállalt. A Szegedi Kendergyár Tóth III. Sándor nevű bizalmija a hozzá tartozó 36 dolgozó közül 31-et egyéni versenyzőnek nevezett. A Kábelgyár Farkas Erzsébet nevű bizalmija a hozzátartozó 40 dolgozót kapcsolta be.)

5.) Javul a munkafegyelem, elsősorban a késések vonalán. (Salgótarjáni Acélgyárban a IX. havi 9%-os késésekkel szemben a XI. hónapban 0,5% a késések számaránya, a Kábelgyárban szeptemberi 177-ről októberre 79-re csökkent, Lampartban szeptemberi 25-ről 6-ra csökkent). Ezeket az eredményeket meggyőződéssel, neveléssel érték el, s nem kizárólag büntető rendszabályok által.) Szegedi Kenderfonóban az állandó későn jövő dr. Balló Imre főosztályvezető, miután nevét a hangosan beszélő kipellengérezte, levelet írt az Ü. B-nek, melyben ígéretet tett arra, hogy más alkalommal nem fog elkésni.

6.) A műszaki értelmiség vonalán is tapasztalható némi fejlődés, ez azonban csak egyes személyekre és nem a műszaki értelmiség nagy többségére vonatkozik. Ugyanez vonatkozik az ifjúságra is. (Az Új-Szegedi Kender-Lengyárban Eichner Józsefné ifjűmunkás cérnázónő vállalta, hogy 100 orsó helyett 200 orsón fog dolgozni. Lázár Julianna szövőnő 135%-ról 143%-ra emeli fel teljesítményét, az Acélöntő- és Csögyárban ifj. Sólyom 156%-ról 170%-ra emeli teljesítményét, és selejtemesen dolgozik.) Ezek azonban csak egyes személyekre, s nem az ifjúság nagy tömegeire vonatkozik.

HIÁNYOSSÁGOK

- 1.) A szakszervezetek nem rögzítik azt a hatalmas lelkesedést, amely az üzemi bizottságok és a dolgozók részéről mutatkozik. Munkájukban ma már komoly fejlődés tapasztalható, azonban ez még mindig nem elégséges. A szakszervezeti funkcionáriusok nagy része idejének jelentős többségét ma már az üzemekben tölti, azonban még mindig nem nyújtanak elég irányító támogatást. Egyes helyeken még mindig bürokratikusán, felülről akarják szervezni a versenyt (MÉMOSZ körlevél, Vasas szakszervezet kiértékelő lap stb.).
- 2.) Nem kielégítő az instruktorok elméleti felkészültsége. Ennek megváltoztatása érdekében elengedhetetlenül szükséges, hogy a szakszervezetek megtanítsák az instruktorokat a helyes módszerekre, állandóan tájékoztassák őket a mozgalom időszerű, elvi kérdéseiről és a tanulásukhoz szükséges időt is biztosítsák.
- 3.) Egyes helyeken az üzemi bizottságok a felajánlási mozgalmat kampányszerűen kezelik, és nem fordítanak gondot az egyéni versenyzők számának emelésére, hanem megelégednek az elért eredménnyel. (Óbudai Hajógyár, Salgótarjáni Hírsch Acélöntőde, Stühmer stb.)
- 4.) Nem kielégítő a vállalatvezetők műszaki felkészültsége, s így egyes műszakiaknak tág terük nyílik a szürke szabotázsra. Több helyen tapasztalható, hogy a folyamatos munkamenet nincs biztosítva (István-telki Járműjavító N. V., Szolnoki MÁV műhely, Bonyhádi Cipőgyár, stb.). Ez a jelenség különösen a MÁV vonalán tapasztalható.
- 5.) Az ifjúság tömegei kívül maradtak a versenyen. (Salgótarjáni Acélgár ifjúi azért nem kapcsolódtak be a versenybe, mert katonának mennek, vagy más reszortokba teszik őket.)
- 6.) A szakma legjobb munkása címért folyó mozgalommal kapcsolatban is tapasztalhatók zavarok. (Az István-telki Járműjavító N. V. 600 egyéni versenyzőjéből 14-et jelölt az üzemi bizottság.) Ez azt bizonyítja, hogy a szakma legjobb dolgozója címéért folyó versenyt külön mozgalomnak, s nem a munkaverseny szerves részének tekintik. Egyes üzemekben leszűkítik a versenyt azáltal, hogy csak a legjobb 4-5 dolgozót népszerűsítik (Csepeli Posztó, Stühmer, stb.)

Miután egyes helyeken bürokratikusán szervezik a versenyt, a kiértékelés körül is tapasztalhatók hiányosságok.

- 7.) Bérfronton komoly zavarok tapasztalhatók. Az Óbudai Hajógyár lakatosműhelyében norma lecsípések nyugtalanítják a dolgozókat, a Csepeli Posztó kikészítő irodájának dolgozói túlóráznak, de nem fizetik ki nekik. A vezetőjük elhárítja magáról a felelősséget, mondván, hogy a munkát el kell végezni, de azért ő nem vállal felelősséget, hogy tovább maradnak (túlóra nélkül). A Stühmer gyárban a cukorformázók 21 tagú brigádja XI. hó 14-én 2558 db-t készített, XI. hó 22-én teljesítményét 19 fővel 4579 db-ra emelte. Fizetésük azonban nem emelkedett, mert egy másik munkafolyamattal, a szaloncukoröntéssel vannak egybekapcsolva. A Salgótarjáni Acélgár öntödéjében és sok más helyen a Rován rendszer miatt nem tud kialakulni a munkaverseny mozgalom. A Kábelgyár Regie műhelyéből a mutatószám miatt más gyárakba mennek át az esztergályosok. Akár, hogy igyekeznek, legmagasabb teljesítményük 134% és ezt nem tudják túlszárnyalni. A Hirmann Gyár Fiedler Ferenc nevű dolgozója 5 automata gépen dolgozik, a normafelelős 120% plafont állapított meg neki. Állítása szerint a múlt héten 132%-os volt a teljesítménye, de csak 120%-ot fizettek ki. Kendre nevű öntő ugyanitt azt panasolta, hogy az öntvényeket átvételkor nem mérik, s így a múlt heti termelésből kb. 400 kg-ot elvontak. Ez pedig neki és társainak 50.- Ft kiesést jelent. Ennek hatására Ladányi János elvtárs 30%-os vállalását vissza akarja vonni, mert kiszámította, hogy ha ő teljesíteni akarja, akkor 170% helyett 220%-ot kell termelnie a 170% eléréséért.

Az öntők bére termelésük arányában emelkedik, a velük együtt dolgozó segéd munkások bérezésében azonban ez nem látszik meg.

A kiemelkedő teljesítményű bányászok elszámolása helytelen.

Fennáll egyes helyeken a normalizálás veszélye.

Komoly hiányosságok, hogy az üzemi bizottságok nem foglalkoznak bérkérdésekkel. Ha a dolgozók béryanasszal fordulnak hozzájuk, a termelés fontosságára, országos érdekekre hivatkoznak, és ezzel leszerelik a dolgozókat ahelyett, hogy kivizsgálnák a kérések jogosságát.

- 8.) A verseny szervezése mellett kissé elsikkad a politikai munka. Ennek következménye, hogy a reakció különböző formákban igyekszik lejáratni a sztálini munkafelajánlási mozgalmat. Az elért kiemelkedő teljesítményeket nem hiszik el a dolgozók, ennek oka kettős: a dolgozók vaskalapossága, mely tapasztalatserével, meggyőzéssel kiküszöbölhető, veszedelmesebb a reakció támadása, mely lejáratni akarja a kiemelkedő teljesítményű dolgozókat. Több helyen azt beszéljük, hogy a felajánlási mozgalom pénzbenl[í] eredményét kiküldik Moszkvába Sztálin elvtársnak.

Újabb normarendezés lesz.

Mohácson azt beszéljük, hogy nem gyárat, hanem kaszárnyát építenek.

Jugoszláv határon csapatösszevonások vannak és a jugoszlávok készen állnak a támadásra.

A fegyvergyárban arról beszélnek, hogy 150 dolgozót elbocsájtanak.

A magyar textiliparban az a hír járja, hogy egyes üzemrészek leállnak, mert nincs anyag.

A SZOT Operatív Bizottsága időnként tájékoztatja a szakszervezeteket és megjelöli számukra az elvégzendő feladatokat, valamint a felmerült hiányosságok kiküszöbölési módját.

A béryanásokat folyamatosan továbbítjuk a SZOT és a szakszervezetek bérosztályaihoz kivizsgálás, illetve a szükséges intézkedések megtétele végett.

A Nehézipari- és Könnyűipari Minisztérium, valamint a MINSZ megbízottjai is tagja az Operatív Bizottságnak. Ig[azgató], a vállalatvezetés, illetve az ifjúság vonalán ezek az elvtársak teszik meg a szükséges intézkedéseket.

Budapest, 1949. XI. hó 30-án.

SAKSZERVEZETEK ORSZÁGOS TANÁCSA OPERATÍV BIZOTTSÁGA

MOL M-KS 276. f. 67. cs. 99. ő. e. (Magyar Országos Levéltár MDP Farkas Mihály titkári iratai.)

e.

A Népjóléti Minisztérium tisztii orvosi tanfolyama hallgatóinak csatlakozása a munkafelajánláshoz

Munkafelajánlás Sztálin 70 születésnapjára

A Népjóléti Minisztérium tisztiorvosi tanfolyamának 30 hallgatója csatlakozni kívánunk országunk dolgozó népének nagy mozgalmához, mely fokozott munkával és teljesítménnyel ünnepli meg Sztálin elvtárs 70. születésnapját.

Mi, akik országunk közegészségügyi ellátásában egyik legdöntőbb jelentőségű helyet fogjuk elfoglalni, tudatában vagyunk annak, hogy munkánk csak egyféleképpen értékelhető: ha a dolgozó nép javára, a szocializmus építésére végezzük azt.

A dolgozó nép megadta számunkra a lehetőséget, hogy az erre való felkészülést gond nélkül, minden erőnket összpontosítva végezhessük. Éppen ezért minden erőnket és tudásunkat latba vetve, az összes kérdéseket átpolitizálva és a dolgozó nép szempontjai szerint nézve fogunk tanulni.

Sztálin elvtárs születésnapjára ezen kívül felajánljuk, hogy a népi demokrácia közegészségügyi kérdéseiből népegészségügyi intézmény kérdését külön tanulmány tárgyává tesszük. Az erre vonatkozó adatokat, eddigi rendelkezéseket és irodalmat áttanulmányozzuk, saját tapasztalatainkkal kibővítjük és egy közös tanulmányban kidolgozzuk.

Választásunk erre a kérdésre azért esett, mert úgy látjuk, hogy Alkotmányunk szelleme, mely a dolgozó nép tevékeny részvételét kívánja az államéletben előmozdítani, - közegészségügyi téren széles tömegekben ép[í]ten a népegészségügyi intézményben valósulhat meg A megvalósítás helyes útja pedig a tisztiorvos döntő feladata.

A fizikai dolgozók mellett, mint értelmiségiek ilyen formában kívánunk munkaterületünk általunk egyik legdöntőbb jelenlegi feladatának tartott kérdésében közreműködni, hogy későbbi munkahelyünkön fokozottan tudjunk helytállni.

MOL XIX-C-1-p-3. tétel-szám nélkül-1949. november 2. (Magyar Országos Levéltár Ratkó Anna miniszter iratai.)

Jelentések helyi sztálini ünnepekről

Jelentés
Sztálin elvtárs születésnapja alkalmából

1949. december 21-én reggel elmentem Szigetszentmártonba. Itt reggel zenés ébresztő volt, utána 10 óraker közgyűlés volt a községházán. A közgyűlésen kb. százan vettek részt, megszövegezték Sztálin elvtársnak szóló üdvözlő táviratot és feladták. Ezután megtekintettem az iskolai ünnepélyt, itt úttörő sapka és nyakkendő kiosztás volt. Az MNDSZ pedig könyvekkel ajándékozta meg az iskolát. Itt is kitörő lelkesedéssel ünnepelték Sztálin elvtársat. A szülők kb. 60-an voltak.

Délután Makádra mentem. Itt este tartották a közgyűlést, melyen kb. ötvenen vettek részt. Az üdvözlő táviratot Sztálin elvtársnak elküldték. Utána a vendéglő és mozi helyiségben megtartott ünnepélyt tekintettem meg. A Népfőrdő elnöke nyitotta meg az ünnepélyt. A közönség hangos megjegyzéseket tett, úgy hogy fel kellett szólítani őket, aki nem ide való, az hagyja el a helyiséget. Utána a járási kiküldött előadó tartotta az ünnepi beszédet, de annyira [!], mely annyira gyenge volt, még papírról sem tudta rendesen olvasni. A közönséget nem tudta lekötni a beszéd, nagy láрма támadt, volt, aki énekel, nevetgéltek és hangos beszélgetésbe kezdtek, így az előadónak szavát sem lehetett hallani. Szóltam a párttitkárnak, aki azt a felvilágosítást adta, hogy az előadó szerb ajkú, ezért nem tudja magát rendesen kifejezni, arra pedig, hogy a közönség ezen a napon miért viselkedik így, azt a választ kaptam, hogy rossz az előadó. Tehát semmi lelkesedés nem volt. A vendéglő és mozi helyiség szépen fel volt díszítve, ellenben a lakóházak egyáltalában nem voltak.

Budapest, 1949. december 22.

(Arany Nándor)

MOL XIX-I-3-a-szám nélkül -1949. (Magyar Országos Levéltár Népművelési Minisztérium Szabadművelődési Osztály.)

***

Beszámoló
az 1949. december 21-én tartott Sztálin ünnepek ellenőrzéséről

Ceglédbercel, december 21-én délelőtt. A község dekorálása szép. Különösen a szövetkezet oldotta meg igen leleményesen a díszítést. A kultúrházban kb. 5-600 iskolás gyűlt össze délelőtt 10 órára Sztálin elvtárs születésnapjának megünneplésére. Az ünnepség előtt egy rövid úttörő gyűlés volt, ugyancsak a kultúrházban. Az úttörőcsapatok dobpergéssel, zárt rendben vonultak a színpadig. Ott őrök vezetői jelentéseikben beszámoltak a munkafelajánlásuk 100%-os teljesítéséről. Kultúrműsorok a Főigazgatóság által kiadott műsorfüzet szerint folyt le. Beszédet az iskola igazgatója mondta. Sztálin elvtárs méltatása után kiértékelte az iskola munkateljesítményét, megjutalmazta az él tanulókat és a legjobb úttörőknek piros nyakkendőket osztottak szét. A meleg, bensőséges ünnepség példaképe volt annak, hogy az ifjúság is tud munkával ünnepelni. A tömegszervezetek műsora este 6 óraker kezdődött, utána megszervezték a rádióbeszéd meghallgatását. Ezek[en] azonban már nem vettem részt.

Vecsés. December 24-én délután. Pártszervezet beszámolója szerint december 20-án kezdődtek az ünnepek. Kb. 1500 ember fátylós felvonulással és egy rövid műsorral ünnepelte Sztálin elvtárs születésnapját. Délelőtt zajlott le (21-én) az ifjúság ünnepe. Este 6 óraker a község együttesen ünnepelte a munkásotthon szépen feldíszített kultúrtermében a nagy napot. A villany világításban az esti órákban zavar állott be, ami az előadást megnehezítette. A koromsötét községben alig-alig szállingóztak az ünnepekre az emberek. A vezetőség aggódva telefonált az üzemműsor sűrűs helyreállításáért. Fél hétkor végre kigyulladt a fény, a terem percek alatt megtelt, így kb. 3-400 ember jelenlétében zajlott le a szépen kidolgozott, értékes műsor. (1. sz. melléklet.) Előadás után a moziban filmvetítés volt. Ugyancsak telt ház mellett.

Budapest, 1949. december 22.

(Péter Piroska)
területi előadó

MOL XIX-I-3-a-szám nélkül - 1949. (Magyar Országos Levéltár Népművelési Minisztérium Szabadművelődési Osztály.) - A melléklet nincs az ügyirat mellett.

***

Jelentés
Sztálin elvtárs születésnapj ünnepségéről

December 21. *Ladánybena* községben kettős ünnepségben volt részünk. Sztálin elvtárs születésnapja elsősorban, másodsorban pedig villanyt kapott a község. Megérkezésemkor a községházára mentem, a főjegyző távolléte miatt egyedül mentem a kultúrházba, ahol nagy munkában találtam a község lakosságát, a dekorálással voltak elfoglalva. A községben, a főutcán különösen hatalmas táblák, zászlók és különösen megnyerő volt, Sztálin elvtársnak egy ötágú csillagban elhelyezett képmása, amit az ott dolgozó villanyszerelők villanylámpákkal láttak el. Este, mikor a faluban az első villanyfény kigyúlt, Sztálin elvtárs képe teljes kivilágításban nézett a falura. Nagy öröm volt ez. A délután folyamán a villanyszerelők külön a kultúrházba kapcsolták a villanyt, hol az iskolás gyerekek részére filmelőadást tartottak. Előadásra került: Egy igaz ember és Jönnek a gépek c. filmek. A gyerekek részéről nagy tetszésnyilvánítást váltott ki.

Este 6 órai kezdettel a nagy Sztálin ünnepeken zsúfolásig - sőt sokan kinn rekedtek - megtelt a terem. Az ünnepség előadója Csala László országgyűlési képviselő volt. A megjelentek közül a járási bizottság tagja, Függetlenségi Népfőrdő, pártok képviselői és a község előljárósága foglalta el helyét a színpadon. A helybeli párttitkár megnyitó beszéde után a Magyar Szovjet Társaságnak az énekkara a közönséggel együtt énekelte el a magyar- és szovjet himnuszot. Utána Csala László képviselőt kérték fel, hogy tartsa meg ünnepi beszédét. Sztálin életét ismertetve a falu lakosságával, rámutatott nagy harci szellemére, mint a béke őrére, a haladó emberiség tanítómesterére, kinek a nyomdokain haladva jutunk el célunkhoz, a kommunizmushoz. Egy EPOSZ ifjú elszavalta Mátyás Ferenc: Köszönjük Neked c. versét. Utána a Sztálin kantátát a Szabadságharcos énekkar adta elő. Utána az MDP járási előadó méltatta Sztálin életét, a három és az ötéves tervet, végül pedig köszönetet mondott a községben dolgozó villanyszerelőknek, akik fáradságot nem kímélve, Sztálin születése napjára fényt hoztak Ladánybena község részére! A falu jegyzője beszédével, köszönetével fejezte be az igen szép és tartalmas ünnepséget. Az ünnepség után a magam részéről a kultúrának egyik bizonyítékát, mozielőadással adtam. Mozielőadás előtt szép tűzijáték volt a községháza előtti téren. A mozielőadás nagy tetszést váltott ki, mindamellett hogy az ünnepség igen hosszúra húzódott, türelemmel nézték végig az előadást.

Este 10 óraker ünnepi vacsora volt, a villanyszerelőket vendégelte meg a falu lakossága, hálájuk kifejezésére. Vacsora után pedig megkezdődött a tánc, ahol a falu öregje, fiatalja részt vett, s a reggeli órákig tartott.

Kiértékelésem: Napközben a falu lakosságával való beszélgetésem közben nagy örömmel vették ezt az ünnepséget, amelyik ilyen szépen egybekapcsolta a falu népét, amiben hiányt is tapasztaltam, a közönség között tartott beszélgetéseim folytán. Egyik a másikra - a vezetőség részéről - árukkodást és áskálódást tapasztaltam. A község vezetősége nem áll azon a magaslaton, hogy egymást megértve dolgozzanak össze. Egyedül Antal Pál főjegyzőt láttam annak az egyénnek, aki pártunk irányvonalát mindenkor szem előtt tartja, és tudja a községet irányítani. A szomorú tapasztalatok között észleltem azt, hogy a bíró, a jegyző, a vezető egyénekét urazzák, a feleségeiket pedig nagyságos asszonynak titulálják egymás között, sőt ezek el is várják. A párttagok között állandó nyirkálás folyik, mind attól fél, hogy a másik őt befeketíti, ezáltal nincs meg a bizalom egymással szemben. Arra kértek, hogy tegyünk valamit arra vonatkozóan, hogy ezek az állapotok megszűnjének.

Budapest, 1949. december hó 22.

Kiss József
sz. m. előadó

MOL XIX-I-3-a-szám nélkül - 1949. (Magyar Országos Levéltár Népművelési Minisztérium Szabadművelődési Osztály.)

KOMÁROM-ESZTERGOM VÁRMEGYE
megünnepléséről
Tata, Kossuth tér 18.
Telefon: 56. Postafiók: 7.

Tárgy: Jelentés Sztálin elvtárs SZABADMŰVELŐDÉSI FELÜGYELŐJE
Mell.: 1 db.

születésnapjának

2231/1949. szmf. sz.

Hatalmas tömegeket mozgattunk meg a választásokat megelőző ünnepekre, május 1-ére, de azok az ünnepek, azoknak az ünnepeknek ünnepi hangulata messze mögötte marad Sztálin elvtárs 70. születésnapjának alkalmából rendezett megmozdulásoknak.

A sztálini munkaverseny, a Párt jó előkészítő munkája nyomán belelendítette munkatársainkat a sztahanov mozgalomba, s a verseny eredményei úgyszólván megyénk minden üzemében magával ragadta [!] a dolgozókat, s a sztálini műszakon, 21-én hatalmas eredményeket értek el. Ezeknek az eredményeknek, sikereknek, amelyek Sztálin elvtársért, Sztálin elvtárs nevével szocializmus építéséért indultak el és szélesedtek ki, az ünnepek hangulatára is nagy hatással voltak. Legkisebb parasztfaluban éppen úgy, mint a városokban olyan tömegek gyűltek össze az ünnepekre, amilyeneket még sohasem láttunk, az ünneplők nagy része be sem fért az előadótermekbe, ahol az ünnepi műsor folyt.

A sikerek magyarázata a jó politikai munka előkészítése. Sikerült tudatosítani pártvonalon a pártfunkcionáriusokban, ügyvezetői értekezleteinken, népnevelési ügyvezetőinkben a szocializmusért folytatott harc vezérének, a béke örének, Sztálin elvtársnak jelentőségét. Sikerült elérnünk munkájuk nyomán, hogy egész dolgozó népünkben az élő szeretet és ragaszkodás érzése nyilvánult meg a Szovjetunió és Sztálin elvtárs iránt.

Ügyvezetői értekezleteken, amelyeket járasonként tartottunk meg, készítettük elő az ünnepeket. Több helyen a munkaversenyhez hasonlóan egyes kultúrcsoportok Sztálin elvtársnak ajánlották fel kultúrmunkájukat és nagyobb darabokkal akartak felkészülni. Pl. Bokodon a Ludas Matyival. Természetesen minden olyan darabnak a megrendezését, amely nem a „Sztálin” központi műsoranyagból való volt, más alkalomra való elhalasztását rendeltük el, és megállapodtunk ügyvezetőinkkel abban, hogy 21-ére mindenütt az erre az alkalomra kiadott központi műsoranyagból állítják össze a műsort. Nagy segítséget jelentett a Minisztériumból megkapott, a műsor összeállítását megkönnyítő kétféle műsorterv. Biztosította a legtöbb helyen a műsorszámok kapcsolatát és a műsoron belüli fejlődést, fokozást is. Nagyobb helyeken, mint Tatabánya, Dorog, Esztergom, Komárom, a műsorfüzetben szereplő műsorszámokon kívül is beállítottak tervükbe műsorszámokat, természetesen aktuális énekari és táncszámokat.

Az ünnepek sikerét jó előkészítő munkán kívül biztosította az is, hogy már az értekezleten is, amelyet 12-én, 13-án és 14-én tartottunk, ellenőriztük az előkészítő munkát, de a kultúrőrök vezetéségei is kézben tartották.

Kiszállásaink során természetesen ellenőriztük mindenütt a munkát. Több helyen utasításokkal irányítólag is részt vettünk. Ahol anyagi nehézségeket tapasztaltunk, oda azonnal kulturcélok támogatására beállított összegből juttattunk.

Gyakorlati tanácsot adtunk a legtöbb helyen, s főleg sokat jelentett, hogy az ügyvezetőinket tájékoztattuk arról, hogy milyen legyen az izléses, Sztálin elvtárshoz méltó külső forma és a dekoráció.

Megyebizottság agitációs osztálya a vármegyei funkcionáriusokból egy ünnepeket előkészítő bizottságot szervezett. A bizottság tagjai tömegszervezeti, közigazgatási vonalon a központi irányításnak megfelelően adták meg az instrukciókat alsószerveik felé, és ezáltal is biztosították az ünnepek egységes előkészítésének, megszervezésének lehetőségeit.

A Népnevelési Bizottságokat a legtöbb helyen megszervezték december első napjaiban. Ennek a Bizottságnak az aktivizálására ezek az ünnepek, illetve velük kapcsolatos konkrét feladatokat is biztosított. [!]

Népművelési Bizottságaink az ügyvezetők segítségével több helyen megszervezték a Magyar Szovjet Társaságot.

Az ünnepeket a legtöbb helyen a Népfőrdő és az MSZT rendezte. Nagyobb helyeken Tatabánya, Dorog, Komárom, Kisbér, Dunaalmás, Lábatlan helyiségekben az MSZT rendezte az ünnepeket.

Az ünnepeket megelőző napon a Megyebizottság autóján a Megyebizottság agitációs osztályának tagjaival Steiner és Zábrczki elvtársakkal ellenőrző körútra indultunk a megyében. Az elvtársak ellenőrizték a sztálini műszak előkészítését, a Párt propaganda előkészítő munkáját, én mindenütt ellenőriztem a műsorokat, a műsorterveket és tájékoztartam az előkészületekről. Útirányunk Kocs, Nagyigmánd, Bábolna, Komárom, [a] Duna vonalán le Dorog irányában.

Kocs községben kultúrőrrel készült fel 21-ére, de már 20-án este örömtüzeket gyújtottak a falu melletti magaslaton és felvonulást szerveztek. A kulákok csendben maradtak itt, de a népi szervek felhívása, hogy házaikat lobogózzák fel, süket fülekre talált. A 21-iki kultúrőrök, amelyet nagy részben az EPOSZ ifjúság és az Úttörő adott, nagyon jól sikerült, annak ellenére, hogy teljesen kulák befolyás alatt áll a falu, mintegy 400-450 főnyi hallgatóság vett részt az ünnepeken.

Az ügyvezető feleségével, Balogh Edit tanítónővel (Úttörővezető) beszélgettem az ünnepek után, s elmondták, hogy a dolgozó parasztnak nagy része részt vett az ünnepeken. Kulák ellenpropagandáról nem hallottak. Sajnos, ennek a két tanítónőnek a füle nem is elég érzékeny ahhoz, hogy ilyesmit meghalljon, mert mindkettő erősen klerikális beállítottságú. Az iskola díszítéséről beszélve elmondták, hogy ők a kötelességüket megtették. Nem meggyőződésből, hanem kényszerből csinálnak mindent.

Nagyigmánd szintén parasztfalu, de meglátszik, hogy jobb a vezetés, mint pl. Kocs. A jegyző elég haladószelemű, a falu[t] fellobogóztatta, a községhez elég szépen volt dekorálva. Az itteni párttitkár elvtársunk dicséri ügyvezetőnket. Ügyvezetőnk jól tartja a kapcsolatot a Párttal, 21-iki ünnepeket is központi irányításnak megfelelően szervezte meg. Megszervezték az MSZT-t is. A műsorba az ifjúságot vonták be. Az ügyvezetőtől most beérkezett jelentés az ünnepek sikeres lefolyásáról tanúskodik.

Bábolnapusztán az állami gazdaság vezető tagjaival, s a párttitkár elvtárral beszélünk. Ügyvezetőnket nem találtuk otthon. Megtekinttem a műsort és rögtön láttam, hogy az elvtársak az ünnepek megrendezését helytelenül fogták meg. Négy beszédet állítottak be az ünnepekre, s 5 műsorszámot. Steiner elvtárral együtt felhívtuk a párttitkár figyelmét arra, hogy ez nem helyes így, mert az egész ünnepeket propagandajellegűvé teszik és nem volna meg a bensőséges meleg hangulat, amit feltétlenül biztosítani kell, hogy a dolgozók érzéseikkel, őszinte szeretettel ajándékozhatják meg Sztálin elvtársunkat.

Komárom. Bábólnáról Komáromba mentünk a járási Pártbizottságon tájékozódunk, hogy járási viszonylatban milyen előkészületeket folytattak az elvtársak a sztálini műszak megszervezése és az ünnepek sikere érdekében. Sötétedni kezdett, mikor Komáromba értünk, s már láthatunk, hogy a várost dekorálják. Komáromban este fáklyás felvonulásra készültek. Másnap a megyebizottsági kocsin ugyancsak jártunk itt, s akkor már beszámoltak az elvtársak arról, hogy a fáklyás felvonulás mintegy 3000 főnyi tömeget mozgatót meg, s ahogy mondták, még ilyen hangulat, ilyen igazi ünnepi hangulat még egyetlen egy dekoratív ünnepeken sem volt. Kultúrőröket helyesen állították össze, arra az ifjúsági szervek, üzemi kultúrőrök jól elkészültek, a központi ünnepek ünnepi műsorának nívója nagyon jó volt. Énekari, zenekar és táncosok tették színessé, s bensőségessé ünneplésüket.

Kisbér. Előbb a sorrendből kifejtettem Kisbért. Délutáni órákban érkezünk meg 20-án Kisbérre, a Párthelyiséget éppen akkor dekorálták. Párttitkár elvtárs, s Tóthné elvtársnő, a Párt elnöke beszámolt arról, hogy a kultúrőrök jól előkészítették, ügyvezetőnk is mindent megtett a siker érdekében, a műsort előkészítő bizottság, amelyet ott megalakítottak, próbát tartott a szereplőkkel, s csakis a kifogástalan műsorszámokat állítják be a műsorba. Tóthné elvtársnő elmondta, hogy a plébános nem folytatott ugyan nyílt harcot, de igyekszik munkájukat, ahol csak lehet, megnehezíteni. Több ízben megtörtént már, hogy ugyanakkorra hirdettet valami templomi alkalmat is és igyekezett a tömegeket lekötöni. Elmondta, hogy a harangozó tagja Pártunknak, állandóan szidja a papot, de ő mégis úgy veszi észre, hogy jóba van a pappal. Tekintve, hogy ez a harangozó igyekszik jó színben feltüntetni magát a Párt előtt, felhívtuk az elvtársnő figyelmét, hogy legyenek éberek, mert nagyon könnyen megtörténhet, hogy a harangozó személyében kialakul egy ellenséget épített be soraink közé. Beérkezett jelentésekből megállapíthatjuk, hogy a 21-iki ünnepek, már a 20-iki felvonulás is nagyon jól sikerült Kisbéren.

Szöny községben nem állunk meg, de megállapítható sajnós a miniszterelnök úr falujáról, hogy a község közigazgatási vezetése nem a legjobb kezekben van. A községben úgyszólván semmiféle dekorációt nem találunk. Ugyanilyen község volt még Piszke, ahol szintén egyetlen egy lobogó sem volt fent.

Lábatlan. Lábatlani ügyvezetőnknek jó kapcsolata van a Párt felé, a párttitkár elvtárs elismeréssel nyilatkozik munkájáról. Jó szervezőnek, jó gyakorlati kultúrmunkásnak tartja. Ez meg is látszik már a falu külső formáján is, mert Lábatlanon úgyszólván a Népművelési Bizottságnak tulajdonították, hogy az üzemektől mintegy 1 km távolságra lévő parasztfalut nagyon szépen kidekorálták. Minden oszlopon, villanyoszlopon lobogó volt. Úgyszólván majdnem minden házban volt zászló. A községhez, iskola, orosz hősi emlékmű nagyon szépen volt feldekorálva. A lábatlani cementgyár belső dekorációja is, külső dekorációja is jó volt. Központi irányításnak megfelelően állították össze a műsorokat is. Az ünnepek jelentőségét emelte Lábatlanon, hogy az üzemek dolgozói szinte egységesen vonultak fel 20-án este fáklyás menetben, és felvonultak a távoli parasztfaluba, a felvonuláshoz csatlakoztak a paraszti dolgozók is és Sztálin elvtársat éltetve az Ő nevével fort össze ünnepi hangulatban parasztok a munkássággal.

Neszmély község tompultságát, s a jegyző csibészességét mutatta a falu külső formája is, ahol egyetlen egy zászlót sem láttunk, a község háza nem volt kidekorálva, az üzletekben sem láttunk semmiféle dekorációt. Itt az ünnepségek előkészítése körül is voltak zavarok, amelyeknek kivizsgálására nem volt ugyan időnk, de azt rövid időn belül meg tesszük. Nő ügyvezetőnk, aki elég gyenge, beszámolt arról, hogy amikor az EPOSZ-t műsorszámok vállalására felkérte, azok azt mondták, hogy lehet, hogy majd adnak egy szavalót, de ők más alkalomra készülnek saját maguknak, egy műsorral. Amikor erről ügyvezetőnk személyesen beszámolt, nyomban kérést intéztem a neszmélyi EPOSZ szervezethez, kérő levelemben kifejtettem nekik helytelen álláspontjukat, az ünnep jelentőségét, és kértem őket arra, hogy minden erejükkel járuljanak hozzá az ünnepi műsor sikeréhez. Levelem nyomán megtámadták az ügyvezetőt, meghazudtolták, összeveszték, de a műsorra jól felkészültek, s az ünnepség itt is elég jól sikerült. Mintegy 300-an vettek részt azon.

21-én ismét meglátogattunk néhány üzemet munka közben. A tokodi üvegyárat, lábatlani cementgyárat, nyergesújfalui Viscosát. A munka láza közben láttam a dolgozókat. Ügyszólván nem volt egyetlen egy dolgozó sem, akit ne kapott volna el a munkalendület és szinte emberfeletti erővel szálltak versenyre egymással Sztálinért, szocializmusért. A tokodi üvegyárban gyönyörű volt, illetve gyönyörű a Vörös Sarok, a műsorra itt is felkészültek a dolgozók. Este néhány műsort néztünk meg. Ezek a műsorok, a hatalmas tömegek, meggyőztek bennünket arról, hogy amit elvtársaink ígértek, amiről beszéltek, azt valóra is váltották. Az almásfűzítői Timföldgyár mintegy 800 főnyi tömeget befogadó kultúrháza tömve volt. Hangszórók közvetítették a műsort a kívül maradt tömegek felé. Továbbmentünk és egy kulturális szempontból és politikai szempontból is nehezen megmozdítható faluba, ahol a lakosság nagyobb része sváb, néztük meg az ünnepi estét. Éppen az ünnepi szónok beszélt, de csak az ajtót nyithattuk meg, a terembe nem fértünk be. Kb. 300-an voltak a teremben. Sztálin elvtárs nevének említésére spontán megnyilatkozású ütemes taps tört föl, egészen meglepett bennünket, mert erre nem számítottunk. A műsorok nagyobb részére az Úttörők készültek fel. Az ifjúságot sajnos itt még nem sikerült megszervezni.

Dorog. Dorogon Kamarás elvtárs a megyebizottság tagja tartott nagyhatású beszédet. A műsort [a] Párt irányításával egy ünnepséget előkészítő bizottság készítette elő. Az egészet kezében tartotta hivatali munkatársunkká lett Kovács László elvtárs. Az ügyvezetőnek jó a kapcsolata a Párt felé. Műsor kiemelkedő számai voltak a Bányász Szakszervezet kórusának, pedagógusok vegyes kórusának kóruszámái. Az egész műsor jól szervezett volt. A mintegy 2000 főnyi tömeg, nagy részben bányászok, hatalmas lelkesedésbe törtek ki, amikor a színpad előtt felállított 2,80 m magas Sztálin szobrot a szovjet himnusz hangjai mellett leleplezték. Esztergomból is gyönyörű ünnepségekről számolnak be elvtársaink. A fátylás felvonulás 20-án, 21-ikei műsor hatalmas tömegeket mozgató meg és lelkesített. A parasztfaluk, tanyaközpontok mind-mind lelkesen készülődtek és szép ünnepségeket szerveztek. Olyan hely pl. mint Vértesszőlős [!] dolgozó népe, drága Vezérünk és szeretett Tanítómesterünk 70. születésnapján méltóképp[pen] ünnepelte meg a világ szocialista társadalom vezetőjének, Sztálinnak érdemeit. Az esti ünnepélyen részt vett a falu dolgozó népének 50 %-a, mintegy 500 személy. Az ünnepségek színvonalát sok helyütt rontotta, hogy a kiküldött előadók nem készültek fel az előadásra, pl. Kocson az előadó elvtárs olvasta, de rosszul olvasta az előadás szövegét. Több helyről jelentik az ügyvezető, hogy az előadó olvasta az előadását és az több, mint egy óra hosszat tartott. Természetesen ezek az esetek kissé rontották a hangulatot. Tatán egy másik hiba történt, az ünnepet előkészítő bizottságba meghívták elvtársaink a Rákosi Páncélos iskola nevelőtiszteit, azok közül egyetlen egy esetben sem jelentek meg az előkészítést célzó megbeszéléseken és az ünnepségre nagy műsorral állítottak be, ami nem volt tervbe véve. Természetesen a Párt kultúrfelelőse és Karakas munkatárs műsorukból néhány számot beállított, aminek következtében más számokat kellett elhagyni, de részükről mégis megvolt az elégedetlenség. Nem volt politikai, agresszív és kiabáló magatartásuk a közönség előtt, mert hibájukból történt, hogy városi viszonylatban összeállított műsorból kimaradtak. Oroszlány- Bányatelepen és Dorogon a helyi szervekkel a Bányász színház vezetőségének volt összeütközése. A Bányász Színház ugyanis mindenáron játszani akart belépődíjjal, és ezt az ünnepségeket előkészítő bizottságok, s maga a Párt szervezet is megakadályozta. Oroszlány-bányatelepi ügyvezetőnk jelentését, amelyet a párttitkár elvtárs is láttamozott, másolatban csatolom, részemről a kivizsgálást ezzel az ügygel kapcsolatban lefolytatom, de ezúton kérem a Népművelési Minisztériumot, hogy a Bányász Színház üti-tervének és műsorgetervének elkészítésébe népművelési központunkat vonja be, mert az Oroszlány-bányatelepi ügyvezetőnk által felvetett probléma Dorognak is problémája, s a Bányász Színház szerepeltetésével kitűzött célt és eredményeket nem érhetjük el, ha azok a helyi viszonyokhoz a helyi kultúrcsoportok munkatervéhez nem alkalmazkodnak. Részükről megnyilvánuló, sokszor erőszakosság számba menő gorbáskodások nem vezethetnek jóra.

A városok között a dekorációban Tata az első. A Bolsevik Párt története c. képsorozatát a Párttal együtt a tömegszervezetek nagyon jól megszervezték, az üzemek, iskolák, honvédség szervezetten nézte meg a több mint 3000-en nézték meg a képiállítást. A rendelkezésemre bocsátott termet gyönyörűen feldekorálták, a műsorral nagyon jól felkészültek, úgyhogy a képsorozatot Tatának ajándékoztuk.

Tata, 1949. december 28-án.

v[ár]m[egye]i népművelési ügyvezető
Moharos István [kézírással aláírt, pecséttel ellátott]

Népművelési Minisztérium
Budapest

MOL XIX-I-3-a-11346-1949. (Magyar Országos Levéltár Népművelési Minisztérium Szabadművelődési Osztály)

Címkék:

[Rákosi](#) ^[2]

[Sztálin](#) ^[3]

[propaganda](#) ^[4]

[MDP](#) ^[5]

[MDP KV Agitációs- és Propaganda Osztálya](#) ^[6]

Kiadás: 7. évfolyam (2007) 6. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/politika/sztalin_70_szulesnapja_magyarorszagon.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/politika/sztalin_70_szulesnapja_magyarorszagon.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/rakosi>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/sztalin>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/propaganda>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mdp>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/mdp-kv-agitacios-es-propaganda-osztalya>